

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет сходознавства

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота з філології на тему:

**ЗООМОРФНІ МЕТАФОРИ У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ТА
ПАРЕМІЙНИХ ОДИНИЦЯХ КИТАЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ
МОВ: СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА, ФУНКЦІЯ**

Студентки групи ЗМПкит 57-20
факультету сходознавства
заочної форми навчання
з освітньо-професійної програми
Галузевий переклад: китайська
мова, англійська мова
Спеціальності 035 Філологія
Реуцької Анни Андріївни
Науковий керівник: к.ф.н.,
доц. Пілик Віталія Василівна

Допущена до захисту

«__» _____ 2021 року

Завідувач кафедри

_____ Любимова Ю.С

(підпис)

(ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗООМОРФНИХ МЕТАФОР У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ТА ПАРЕМІЙНИХ ОДИНИЦЯХ КИТАЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ 8	8
1.1 Паремії та фразеологізми як об’єкт лінгвістики.....	8
1.2 Поняття метафори в українській та китайській мові.....	14
1.3 Особливості китайської фразеологічної системи	18
1.4 Фразеологізми із зооморфними метафорами як фразеологізми-реалії	19
Висновки до розділу 1:	24
РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРНИХ, СЕМАНТИЧНИХ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ ЗООМОРФНОЮ МЕТАФОРОЮ	27
2.1 Методи перекладу фразеологічних та паремійних одиниць із зооморфною метафорою у китайській мові.....	27
2.2 Методика аналізу структурних, семантичних та функціональних особливостей фразеологічних одиниць із зооморфною метафорою.....	33
Висновки до розділу 2:	36
РОЗДІЛ 3 СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА ТА ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ ЗООМОРФНОЮ МЕТАФОРОЮ В КИТАЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	39
3.1 Структурні особливості фразеологізмів із зооморфною метафорою в китайській та українській мовах	39
3.2 Семантичні особливості фразеологізмів із зооморфною метафорою в китайській та українській мовах	42
3.2.1 Метафори сільськогосподарських тварини: корова, свиня, баран, кінь, осел, собака.....	42
3.2.2 Метафори диких тварин: вовк, лисиця, ведмідь, кролик, мавпа	51
3.2.3 Метафори птахів: ворона, журавель, ластівка	56
3.2.4 Метафори міфічних істот: дракон, фенікс, єдиноріг	60

3.3 Функціональні особливості фразеологізмів із зооморфною метафорою в китайській та українській мовах	65
Висновки до розділу 3:	67
ВИСНОВКИ	71
论文摘要	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	77
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Китайська мова за свою тисячолітню історію сконцентрувала в собі величезний пласт знань, досвіду та уявлень китайського народу про навколишнє середовище та тварин. Досліджуючи зооморфні метафори, ми досліджуємо національну свідомість китайського народу, маємо змогу порівняти її з уявленнями українського народу та, таким чином, покращити взаєморозуміння та співпрацю між цими двома націями.

Найстійкішими до змін мовними утвореннями є фразеологізми або паремії, тому вони є найбільш перспективними для дослідження. У китайській фразеології паремійні одиниці пов'язують із різними класифікаціями стійких висловів і виділяють: Суюй (俗语) – приказки народного походження; Яньюй (谚语) – прислів'я; Сехоуей (歇后语) – усічені вислови; Гуаньюньюй (惯用语) – звичні вислови; 谚语 – прислів'я; Ченьюй (成语) – ідіоми, побудовані за нормами давньокитайської мови.

Серед фразеологічних одиниць слід виділити особливі одиниці з компонентом-зоонімом. Зооніми - величезний пласт лексики будь-якої мови. Вони формувалися століттями та пов'язані з еволюцією самої людини. Образи тварин і фантазії, представлені в цих лексичних одиницях, сягають глибин людської свідомості, його вірувань і міфології.

Семантичне поле зоонімів дуже велике і різноманітне, сюди можна віднести наступні групи найменувань: назви домашніх тварин, диких звірів, птахів, риб, гризунів тощо.

Фразеологічні та паремійні одиниці займають важливе місце в лексичній системі китайської та української мов, тому вивчення їх структурних та семантичних аспектів завжди було в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних вчених. Дослідженням фразеологічних одиниць займалися лінгвісти В.В. Виноградов, Л. П. Сміт, А. В. Кунін, У. Вайнрайх, І. Р. Гальперін, Р. Н. Попов, Н.Ф. Алефіренко, В.М. Огольцов, Н. В. Подольская, З.

І. Мінеєва, М. А. Гаврилюк, А. М. Чепасова тощо. Серед китайських науковців фразеологію досліджували Ма Гофань, Яо Пенци, Ні Баоюань та інші. З українських синологів, які займалися вивченням фразеологізмів можна виділити О. М. Шевченко.

Актуальність дослідження даної роботи зумовлена необхідністю подальшого всебічного дослідження зооморфних метафор у фразеологізмах та пареміях китайської мови в зв'язку з поглибленням культурного та економічного обміну між Україною та Китаєм в рамках глобальної ініціативи «Один пояс – один шлях».

Метою магістерської роботи є дослідження структури, семантики та функцій паремій та фразеологізмів із зооморфними метафорами в китайській та українській мовах.

Поставлена мета передбачає вирішення наступних **завдань**:

- дати визначення термінам паремія, фразеологізм, метафора;
- визначити основні особливості китайських паремій та фразеологізмів із зооморфною метафорою, як окремого класу фразеологічних одиниць, а саме фразеологізмів-реалій, в порівнянні з українською мовою;
- з'ясувати найефективніші методи перекладу китайських фразеологізмів-реалій на українську мову;
- сформулювати критерії для вибірки фразеологічних одиниць з зооморфною метафорою
- дослідити та описати структурні, семантичні та функціональні особливості фразеологічних одиниць з зооморфною метафорою в китайській та українській мовах;

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці із зооморфною метафорою.

Предметом дослідження є структурні, семантичні та функціональні особливості фразеологічних одиниць із зооморфною метафорою в китайській та українських мовах.

Матеріалом дослідження слугує словник китайських фразеологізмів (Сунь Хунде «汉语俗语词典») та «Фразеологічний словник української мови».

Специфіка теми дослідження та сформульовані завдання зумовили комплексний підхід до вибору **методів дослідження**, серед яких: 1) метод синтезу для визначення загальних ознак фразеологічних одиниць; 2) описовий метод для характеристики результатів досліджень даного питання; 3) метод порівняння для визначення особливостей фразеологічних одиниць з зооморфною метафорою в китайській та українській мовах; 4) методи кількісного та якісного аналізу для характеристики частотності вживання конкретних типів фразеологічних одиниць з певними зооморфними метафорами; 5) контент-аналіз для інтерпретації результатів дослідження матеріалу китайської та української мов; 6) метод семантичного аналізу для визначення семантичних особливостей відібраних фразеологічних одиниць; 7) метод суцільної вибірки для здійснення вибірки фразеологічних одиниць; 8) лінгвокультурологічний аналіз - для з'ясування та аналізу культурно значущої інформації у текстових утвореннях.

Наукова новизна даного дослідження полягає в тому, що було вперше проведено аналіз структури, семантики та функцій паремій і фразеологізмів із зооморфними метафорами для 17 видів тварин в китайській та українській мовах. Виявлено та схарактеризовано структурні, семантичні та функціональні особливості фразеологічних та паремійних одиниць з зооморфною метафорою. Систематизовано фразеологічні та паремійні одиниці із зооморфними метафорами за їх семантичними особливостями та поділено на 4 групи: сільськогосподарські тварини, дикі тварини, птахи та міфічні істоти.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що результати магістерської роботи можуть бути використані в зіставно-типологічних дослідженнях з проблем фразеології, етнолінгвістики, лінгвокультурології, в лексикографічній практиці, а також у викладанні

таких навчальних дисциплін як лінгвістика, лінгвокраїнознавство та культурологія. Також результати дослідження можуть бути використані для створення тематичних словників фразеологізмів.

Апробація результатів дослідження відбувалася у рамках міжнародної науково-практичної відеоконференції "AD ORBEM PER LINGUAS. ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ МОВИ" "Світ цінностей і цінності у світі" (КНЛУ, 13-14 травня 2021 року). Тези доповіді "Медичний дискурс як об'єкт аналізу в сучасному мовознавстві" надруковані у матеріалах міжнародної студентської науково-практичної відеоконференції "**Світ цінностей і цінності у світі**" (2021, с.187-188).

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів з висновками, узагальнюючого висновку до всієї роботи, бібліографії та додатків.

У вступі окреслено стан наукової проблеми, необхідність дослідження, актуальність роботи, її мету та завдання, окреслено об'єкт та предмет дослідження, описано методи, матеріали, структуру, визначено практичне значення роботи та наукова новизна.

У **першому розділі** вказано теоретичні засади дослідження фразеологічних та паремійних одиниць в китайській та українській мовах, окреслено особливості фразеологічних одиниць із зооморфними метафорами в китайській та українській мовах.

Другий розділ висвітлює методологічні засади перекладу фразеологізмів-реалій та дослідження структурних, семантичних та функціональних особливостей фразеологічних та паремійних одиниць з зооморфною метафорою.

Третій розділ присвячений аналізу й систематизації структурних, семантичних та функціональних особливостей фразеологічних одиниць з зооморфною метафорою 17 тварин в українській та китайській мовах.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗООМОРФНИХ МЕТАФОР У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ТА ПАРЕМІЙНИХ ОДИНИЦЯХ КИТАЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Сталі вислови грають важливу роль в передаванні досвіду від покоління до покоління, так як паремії та фразеологізми в лаконічній формі відображають важливі для народу спостереження і являють собою фрагменти мовної картини світу. Фразеологізми мають суб'єктивний характер, з причини того, що вони не тільки описують світ з погляду індивіда, а й інтерпретують, оцінюють та виражають культурний фон людини. В системі жанрів народно-поетичної творчості паремії та фразеологізми займають проміжне місце поміж одиницями мови і фольклору. Ці сталі вислови являють собою важливий аспект духовного життя народів, як комунікативний, ідеологічний і естетичний елементи їх культур. Природна значеннєвість паремій та фразеологізмів щільно пов'язана із фоновими знаннями носіїв мови, із системою цінностей, моральних устоїв, з культурно-історичними традиціями, що склались у певному соціумі.

1.1 Паремії та фразеологізми як об'єкт лінгвістики

Згідно з Академічним тлумачним словником наявні декілька трактовок слова фразеологія (Бусел, 2005):

1. Сукупність зворотів і висловів (словосполучень, речень), фразеологізмів, властивих тій чи іншій мові. Сукупність прийомів словесного вираження, властивих певному періодові якоїсь мови, якійсь особі (Попов, 1976, с.64).

2. Розділ мовознавства, що вивчає усталені звороти мови, фразеологізми(Бусел, 2005).

3. Те саме, що фраза(Бусел, 2005).

Досліджуючи паремії та фразеологізми, слід окремо проаналізувати наявні трактовки понять «паремія» та «фразеологізм».

ФРАЗЕОЛОГІЗМ, у, ч., лінгв. Усталений зворот, стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів (Комлев, 1969, с.145).

Сукупність відмінних за значенням та структурою паремій та фразеологізмів становить собою фразеологічний склад мови. Він розвивається з часом та з розвитком культури, з появою нових наукових відкриттів, технологій та із модернізацією словникового складу мови.

На відміну від вільних зворотів, для фразеологічних одиниць характерний строго закріплений порядок слів і при вимові їх у мовленні вони відтворюються повністю, а їх компоненти не можна вільно видозмінювати або міняти місцями. Крім того, фразеологічні одиниці завжди вживаються в переносному значенні (Бабкин, 1970, с.84).

У сучасному науковому обігу за терміном “пареміологія” закріпилося основне значення: прислів'єзнавство, філологічна дисципліна, яка досліджує паремії.

Великий тлумачний словник сучасної української мови подає таке визначення: “до класу паремій належать: прислів'я і приказки (вони становлять основну масу – до трьох чвертей – усього паремійного фонду), примовки, загадки, прикмети, “ділові” вислови, повір'я, “віщі” сни, ворожби, задачі, головоломки, скоромовки, пустомовки, замовляння, небилиці, нісенітниці, одномоментні анекдоти, казкові формули тощо”(Бусел, 2005).

У українському енциклопедичному словнику-довіднику лінгвістичних термінів та понять паремія визначається наступним чином: “паремія” – (грец. paroimia “притча, вислів”) коротке крилате висловлювання, що містить мораль, повчальне спостереження або узагальнення”(Білодід, 1980).

У зарубіжних джерелах термін “паремія” взагалі не вживається, а замість нього, як правило, ми знаходимо термін “proverb” (прислів'я), тобто

“короткий добре відомий всім вислів, що несе узагальнену думку, висновок, пораду”.

М. М. Пазяк зазначає, що “термін “паремія” здебільшого вживається для визначення родового поняття жанру поряд з терміном “прислів’я та приказки”, а видові поняття позначаються термінами “прислів’я”, “приказка”, “побажання”, “вітання”, “каламбур”, “велеризм”, “загадка” та ін., хоча нерідко обидва терміни змішуються і вживаються як синоніми”(Пазяк, 1993). Пряме підтвердження такого розуміння знаходимо в монографії В. М. Теля: “паремії” = “прислів’я та приказки”(Теля, 1996). Т. В. Цив’ян вважає паремії короткими текстами, нерідко обмеженими одним реченням (прислів’я, приказки, вислови та ін.) або навіть фрагментом речення (різного роду кліше). “Збігаючись формально із елементарними мовними одиницями, які не кваліфікуються як тексти вони, проте, є такими”(Цив’ян, 1984). О. В. Дуденко розглядає поняття паремії й прислів’я як рівнозначні і вказує на їхню універсальність (Цив’ян, 1984). М. Ф. Алефіренко визначає паремію як “афоризм народного походження, що характеризується лаконічністю форми, відтворюваністю значення і переважно повчальним смислом” (Алефіренко, 2009). Л. Б. Савенкова під пареміями розуміє “вторинні мовні знаки, замкнуті стійкі фрази (прислів’я і приказки), що є маркерами ситуацій або відносин між реаліями”(Савенкова, 2002).

У нашому дослідженні ми поділяємо думки тих науковців, які вважають головними елементами власне паремійного корпусу прислів’я та приказки, що є знаками етнічної “традиційної” культури, які виконують роль “архіву” народної мудрості.

Паремійні одиниці - прислів’я та приказки (Г.Л. Пермяков) - вже неодноразово піддавалися дослідженню на матеріалі різних мов: японської, англійської, української (В.Л. Пирогов); німецької та лезгинської (І.М. Залів); української, німецької та кабардино-черкеської (Б.Г. Кашароков); французької, англійської та української (С.С.-А. Юсупова); української та

італійської (Е.А. Близнюк); німецької, англійської(Н.В. Маштакова), російської та китайської.

Дослідники паремій загалом дотримуються думки, що цим мовним знакам притаманні такі основні конституційні ознаки, як семантична цілісність, сталість, постійний компонентний склад, відтворюваність, здатність виражати певні граматичні категорії, що властиві всім одиницям фразеологічного рівня мови. З. Г. Коцюба трактує прислів'я і приказки як особливу групу мовних одиниць комунікативного типу в межах фразеологічного рівня, яка, незважаючи на всі спроби структурних пареміологів вибудувати струнку систему паремійних моделей, не є однорідною ні за структурою, ні за семантикою, ні за функціями.

О.О. Селіванова стверджує, що поняття “паремія” зазвичай уживається “на позначення стійких відтворюваних одиниць реченневої структури, зокрема прислів'їв, приказок, примовок”. Дослідниця об'єднує цим терміном не лише одиниці пареміологічного, а й фразеологічного масивів. У зв'язку з цим вона зазначає: “Ми використовуємо широкий зміст цього терміна як одиниці фразеологічного фонду мови через наявність численних і досі не розв'язаних питань, що стосуються розмежування і кваліфікації стійких словосполук, фразем, прислів'їв, приказок, етикетних сполук, крилатих висловів, складених термінів тощо”(Селиванова, 2002).

О. В. Дуденко релевантними ознаками паремій називає стійкість структури, відтворюваність, повчальність змісту; наявність граматично та інтонаційно оформленого судження; лаконічність народного поетичного висловлення; узагальнення головних закономірностей, життєвих правил або істин; наявність конотативного компонента, що містить оцінну інформацію, експресивність (Дуденко, 2002).

Румунська дослідниця П. Савін зараховує паремії до складу фразеології і звертає увагу на те, що хоча прислів'я і приказки є об'єктом дослідження пареміології, їм притаманні такі загально-функціональні риси, що й фразеологізмам, а саме стійкість та ідіоматичність (Savin, 2010).

На думку словацького фразеолога Й. Млацека, прислів'я як одиниці мови, її лексикону – це ні що інше, як фраземи зі структурою закінченого речення (Mlasek, 1984).

Для перелічених точок зору, що становлять лише незначну частину поглядів, спільним є те, що усі мовознавці значущими як для паремій, так і для фразеологізмів визначають такі ознаки: відтворюваність, стійкість, експресивність та сентенційність. Їх відтворюваність у мовленні забезпечується тим, що вони існують у мові та у пам'яті мовців як готові конструкти, які при потребі вилучаються з пам'яті у готовому цілісному вигляді в супроводі загальновідомого значення, набуваючи конкретного ситуативного смислу залежно від умов та обставин спілкування.

Відтворюваність паремій, як і фразеологічних одиниць, є наслідком їхньої стійкості. Для них стійкість не є абсолютною: кожна паремія має хоча б один, а найчастіше кілька варіантів. Проте інваріантна сталість компонентного складу, структурно-граматичної моделі, а головне – фразеологічного значення, яке є домінуючим при функціонуванні паремій, – разом забезпечують їхню стійкість. Варіативність, можна сказати, визначається стійкістю. Як зауважує В. Т. Бондаренко, прислів'я тому й допускають незначні трансформації мовцями, що кожен носій мови знає їхнє значення і структуру (Бондаренко, 1990).

Паремії також характеризуються сентенційністю (моралістичністю), яка полягає в тому, що будь-яка паремія, крім фактичної, обов'язково містить оцінну інформацію. Як зазначає А. А. Крикманн у пареміях часто поєднуються три функції: ствердження – оцінка – припис. “При цьому оцінний елемент завжди знаходиться між ствердженням і прескрипцією, але здебільшого є імпліцитним: оцінка приховується у метафоричній тканині тексту чи у контексті”(Крикманн, 1978).

Іншою ознакою прислів'їв є їх експресивність. Її важливість відзначає у своїх дослідженнях Й. Млацек. Він вважає експресивність однією з основних ознак як фразеологізму, так і паремії. Експресивність прислів'я обумовлює

його виразність і дію на слухачів. В образних прислів'ях яскравість і вражаюча сила відбувається головним чином за рахунок метафор, метонімії і порівнянь (Мласек, 1984).

Орієнтуючись на перелік диференційних ознак фразеологізмів, зроблений чеським мовознавцем Ф. Чермак для паремії виділимо як релевантні такі: 1) відтворюваність у мовленні; 2) стійкість лексико-семантичного складу; 3) цілісність номінації; 4) популярність, загальновідомість вислову у даній мові; 5) незмінюваність компонента, парадигматична зв'язаність; 6) ідіоматичність, 7) образність, 8) експресивність (Šermák, 1982).

Перелічені ознаки дозволили багатьом мовознавцям визнати паремії предметом фразеології. Так, у М. М. Шанського паремії є фразеологічними виразами комунікативного характеру, що являють собою відтворювані стійкі сполуки слів з не фразеологізованим значенням (Шанский, 1996, с.9). У класифікації С. Г. Гавріна паремії входять до афористичних висловів та образно-виразних стійких сполук (Гаврин, 1974, с.110).

Л. А. Булаховський також розглядає паремії на фразеологічному рівні і виокремлює такі типи фразем: 1) прислів'я і приказки; 2) професіоналізми; 3) усталені вислови з анекдотів, жартів тощо; 4) цитати з Біблії; 5) переклади іншомовних висловів; 6) крилаті вислови письменників; 7) влучні вирази видатних людей (Булаховський, 1978, с.17).

Прихильники вузького витлумачення специфіки фразеологічних одиниць (Л. Г. Авксентьєв, Н. Н. Амосова, В. П. Жуков, Д. Г. Мальцева, В. М. Мокієнко, С. І. Ожегов, В. М. Телія та ін.) визнають за доцільне розглядати вислови нефразеологічного типу, співвідносні з предикативними конструкціями, за межами фразеології. Це зумовлено тим, що пареміологічні одиниці є семіотичними феноменами мови, адже мають подвійну спрямованість: з одного боку, це знаки системи мови, які виявляють парадигматичні ознаки й мають певну синтаксичну природу, з іншого, – вони є мікротекстами (малими фольклорними жанрами).

Спираючись на результати пареміологічних досліджень, виокремлюємо низку диференційних ознак паремій: універсальність, стабільність, стійкість, відтворюваність, лаконічність, дидактичність, синтаксичну замкненість. Вважаємо (Телия, 1996) що паремія – це особлива одиниця мови, моральноетичний вислів, що виконує функцію повчання, у якій знаходять відображення й оцінку культурно-значущі феномени народного життя. Паремія є родовим поняттям щодо прислів'їв, приказок, прикмет, афоризмів тощо. Ґрунтуючись на теоретичних засадах Л. А. Булаховського, О. В. Куніна, Й. Млацек, П. Савін, О. О. Селіванової, Л. Г. Скрипник, М. М. Шанського та ін., ми визначаємо місце паремії як одиниці, що входить до периферії фразеологічного корпусу мови.

1.2 Поняття метафори в українській та китайській мові

Метафора (від грецького *metaphora* – перенесення) – це фігура мови (троп), що використовує назву об'єкта одного класу для опису об'єкту іншого класу (термін належить Аристотелю). У праці Арутюнової це – троп або механізм мови, який полягає у вживанні слова, що позначає деякий клас предметів, явищ і т.п., для опису та найменування об'єкту, що входить в інший клас, або найменування іншого класу об'єктів, аналогічного даному в якомусь відношенні (Арутюнова, 1979).

Традиція вивчення метафори в китайській мові має довгу історію. Вивченням метафори займалися багато китайських філософів та лінгвістів, наприклад, Сюн Цзи (221 до н.е.), Лю Се (465), Чень Рей (1128), Тан Чен (1928), Ху Чжанлінь (1994), Лінь Шуу (1997), Шу Дінфан (2000), і сьогодні метафора привертає увагу мовознавців, є важливим напрямком наукових досліджень в китайській лінгвістиці.

Науково-філософські дослідження метафори в Китаї мають свою історію. У китайській мові є поняття 喻 (юй) - це порівняння в широкому

сенсі, порівняння - 明喻 (мін юй: букв.: явне порівняння), метафора - 隱喻 (інь юй: букв.: приховане порівняння), іноді називається 暗喻 (ань юй : темне порівняння). Таким чином, за своєю суттю метафора є різновидом порівняння.

Метафора завжди приваблювала дослідників своєю неоднозначністю: її визначали як мовний і ментальний феномен, як відхилення від норми і як «всюдисущий принцип мови» (Ричардс, 1990), як стилістичний прийом, що прикрашає мову, і як найважливіший розумовий механізм. Незважаючи на цю подвійність об'єкту дослідження, погляд на метафору часто був одностороннім. Однак у світлі когнітивних досліджень останніх десятиліть (Дж.Лакофф, М.Джонсон, М.Тернер, Н.Д.Арутюнова, О.В. Александрова, Е.С.Кубрякова, Н.Ф.Крюкова, О.Н.Лагута, Е.О.Опаріна, С.А.Хахалова, А.П.Чудінов, АН. Баранов) з'явилася можливість інтеграції різних підходів. Це дало змогу дослідити не тільки семантичну структуру метафори, а й описати її в різноманітні зв'язків, в її живому функціонуванні в рамках різних дискурсів і контекстів, в тому числі і в контексті конкретної культури (Річардс, 1990; Лакофф, 1987; Арутюнова, 1979; Чудінов, 2001).

Метафора, будучи універсальним способом мовної номінації, виступає як спосіб концептуалізації навколишньої дійсності на основі образної аналогії, крізь яку «просвічують» етнокультурні характеристики відповідних явищ. В якості однієї з сутнісних характеристик метафори дослідниками відзначається, що «базовий асоціативний зв'язок, що існує між ознакою і предметом, найбільшою мірою його виражає, взаємодіє (але не ототожнюється) з існуючими в національній свідомості паралельними асоціаціями, що розкривають символічне ставлення до того чи іншого поняття» (Глазунова, 2000, с.64). При цьому «створювані і збережені в пам'яті асоціації відносяться до різних рівнів і мають загальнолюдський, національний, соціальний, професійний або суб'єктивно-особистісний статус» (Глазунова, 2000). Метафора розглядається як основна розумова

операція в процесах категоризації і концептуалізації дійсності: «Людина не тільки висловлює свої думки за допомогою метафор, а й мислить метафорами, створює за допомогою метафор той світ, в якому вона живе» (Чудинов, 2001). Крім того, в метафорах найбільш наочно відображається національна специфіка світосприйняття даного народу. Саме тому аналіз і інтерпретація метафоричних образів можуть виступати в якості одного із способів вивчення ментальних процесів і осягнення індивідуальної, групової і національної самосвідомості.

Метафори виступають як інструмент для передачі змісту переносного характеру. Так, бажаючи дати образну оцінку людині: її зовнішності, поведінці, характеру, інтелекту, особливостей взаємин з іншими людьми та ін. мовці часто вдаються до метафоричних моделей, що дозволяє охарактеризувати об'єкт мови на основі різних видів образних аналогій. При цьому одним з найпоширеніших джерел метафори для оціночної характеристики людини виступає номінація представників тваринного світу. Виникаюча внаслідок такої номінації зооморфная метафора (або зооморфізм) є результатом когнітивної проекції, пов'язаної із застосуванням тваринного «образу» до характеристики людини. Слід зазначити, що зооморфна метафора, будучи однією з найбільш популярних моделей метафоричного позначення, має яскраво виражений конотативний потенціал і вживається не тільки в номінативній, а й в експресивно-оцінній функції. Вона являє свого роду подвійну «проекцію», в тому сенсі, що ми не тільки використовуємо уявний (і в той же час заснований на чуттєвому досвіді) «образ» тварини для характеристики самої людини, а й, в силу антропоцентричного сприйняття світу, наділяємо тварин «людськими» властивостями. Такі метафори мають безсумнівно етнокультурне маркування, що викликає особливий інтерес до їх вивчення в порівняльному аспекті.

На продуктивність дослідження метафори в порівняльному аспекті, в тому числі із залученням матеріалів неспоріднених мов, з метою виявлення загальних за-закономірностей і національно-культурних особливостей

механізмів розвитку та функціонування переносних значень, а також на необхідність опису можливих моделей метафоричного осмислення вказували такі лінгвісти, як Н.Д.Арутюнова, В.Г. Гак, О.І.Глазунова, В.Н. Телія, В.К. Харченко та ін. Для цих цілей може бути застосований порівняльний аналіз загальноживаних переносних значень, зафіксованих словниками, які представляють характеристику людини через порівняння з твариною, з урахуванням етнокультурної специфіки образної семантики досліджуваних номінативних одиниць в різних мовах. Такий аналіз має базуватися на виявленні асоціацій, які формують відповідний зооморфний образ.

О.І.Глазунова, розглядаючи природу асоціативних зв'язків, що лежать в основі метафоричних переносів, виділяє асоціації загальнолюдські і національно специфічні. Так, до загальнолюдських вона відносить «асоціації, засновані на загальних принципах мислення або на загальноприйнятій співвіднесеності предмета і пов'язаної з ним дії (ножиці-стригти, їжа-їсти і т.д.) (Глазунова, 2000), які Ф. де Соссюр, а потім В. Порциг об'єднали поняттям синтагматических смислових стосунків. У якості асоціативних відповідностей національного рівня можуть розглядатися пари, основу яких складають асоціації за подібністю: миша - тиха (непомітна), ведмідь - незграбний, осел - впертий і т.д. Асоціативна співвіднесеність за подібністю включає суб'єктивний фактор сприйняття дійсності, і, отже, для адекватної розшифровки закодованого значення ознаки необхідно мати попередні фонові знання щодо сформованих в даному колективі предметно-практичних зв'язків (Глазунова, 2000).

Отже, метафора – це лінгвістичний прийом, що полягає у вживанні слова, яке позначає деякий клас предметів для опису та найменування об'єкту, що входить в інший клас. Метафори вживаються для номінації та передачі оцінки мовця.

1.3 Особливості китайської фразеологічної системи

У китайській мові паремійні та фразеологічні одиниці пов'язують з різними класифікаціями і виділяють: Суюй (俗语) - приказки народного походження; Яньюй (谚语) - прислів'я (І.А. Корнілов, Ма Гофань); Гуаньюньюй (惯用语) - звичні вирази; Сехоуей (歇后语) - усічені вирази (А.Л. Семенов, М.Г. Прядохін, Л.І Прядохіна); Чен'юй (成语) - ідіоми, побудовані за нормами давньокитайської мови (Ма Гофань).

За китайською класифікацією всі фразеологізми або Шуюй 熟语 поділяються на такі види: Сехоуей 歇后语, Гуаньюньюй 惯用语, Мінєнь 名言, Геєнь 格言, Суюй 俗语, Яньюй 谚语.

Сехоуей 歇后语 – це фразеологізми-недомовки, усічені вирази. Перша частина яких є загадкою, а друга – відгадкою. Наприклад:

- 瞪着麒麟说是马 dèng zhe qí lín shuō shì mǎ – прийняти щасливу прикмету за неправду (дивитись на єдинорога, а казати, що це кінь)

Гуаньюньюй 惯用语 – це трискладові фразеологізми з переносним значенням (Лінь Сьє, 2020). Наприклад:

- 中山狼 (zhōng shān láng) – чжуншанланський вовк, невдячна людина;
- 千里马 (qiān lǐ mǎ) – бистрий кінь, що пробігає за один день 10 тисяч лі, тобто видатна людина.

Геєнь 格言 – це фразеологізми виховного спрямування, що можуть виступати як правило поведінки людини (Лінь Сьє, 2020). Наприклад:

- 生气是拿别人做错的事来惩罚自己 (shēng qì shì ná bié rén zuò cuò de shì lái chéng fá zì jǐ) – злість це покарання себе за помилки інших людей.

Суюй 俗语 – поширені в народі прості вислови без глибокого змісту (Лінь Сьє, 2020). Наприклад:

- 狐狸骑老虎 hú lí qí lǎo hǔ - користуватися чужим авторитетом; досл. лисиця користується могутністю тигра

Яньюй 谚语 – широко поширені в народі вислови, що увібрали в себе глибокий життєвий досвід, але в той самий час мають просту структуру та легко запам'ятовуються. Наприклад:

- 兵熊熊一个，将熊熊一窝 bīng xióng xióng yī gè , jiāng xióng xióng yī wō – Дурість солдата – проблема солдата, дурість генерала – проблема для всієї армії (досл. Якщо солдат ведмідь, то ведмедів лише один, а якщо генерал ведмідь – то ціла армія).

Отже, за китайською класифікацією всі фразеологізми або Шуюй 熟语 поділяються на такі види: Сехоуяй 歇后语, Гуаньюняй 惯用语, Мінєнь 名言, Геєнь 格言, Суюй 俗语, Яньюй 谚语.

1.4 Фразеологізми із зооморфними метафорами як фразеологізми-реалії

Науковець Гаврилюк під терміном зооморфна метафора або зоонім розуміє "Семантичне перенесення, відображення загальної когнітивної тенденції процесу метафоризації, за яким перенесення найменувань предметів і явищ навколишнього середовища здійснюється на людину" (Гаврилюк, 2012).

Дослідженнями зооморфних метафор займалися російські дослідники М.А. Гаврилюк (аксіологічна функція зооморфних метафор), українські М.Троценко (порівняння китайських та українських фразеологізмів) та А.А. Калініченко (семантика, типологія та структура китайських фразеологізмів із компонентом-зоонімом), китайські Гу Юйфен, Фань Цзукуй (приховані метафори в англійських та китайських фразеологізмах), Цю Яояо (проблема викладання прихованих метафор у фразеологізмах та пареміях із

компонентами-зоонімами), У Цяюнь (порівняння зооморфних прихованих метафор у китайській та англійській мовах).

У лексиці будь-якої мови світу зооніми представляють собою досить специфічний пласт. Саме зооніми відображають відмінності в національних культурних уявленнях, психологічних, ментальних і соціальних особливостях і різноманітних звичаях, властивих, і культурі в цілому. Зооніми представляють собою досить складні мовні одиниці, які володіють значним інформаційним потенціалом. Зооніми виконують різні функції в мові (Глазунова, 2001).

Вважається, що звернення до імен тварин є природним, оскільки тварини, як і люди, мають власні звички, притаманний їм власний спосіб життя і тип поведінки. Багато найменувань тварин стали стійкими метафорами. Наприклад: лисиця - хитра, ведмідь - незграбний, вівця - дурна і тд. (Лінь Сюе, 2020).

У більшості ФО з компонентом-зоонімом зустрічається тип метафоричного перенесення, при якому використовуються назви тварин для опису характеристики людини, позначення тих чи інших його якостей, рис зовнішності, характеру, розумових здібностей. До того ж зооніми часто є символами моральних та інтелектуальних якостей людини (Саламатіна, 2016).

Велика кількість фразеологізмів з компонентом-зоонімом має повні або часткові еквіваленти в інших мовах. Це можна пояснити збігом уявного відображення реальної дійсності у носіїв різних мов і загальних елементів культури - так званих "культурних універсалій" (Телия, 1996, с.288).

Варто зазначити, що через відмінності культурологічних чинників, етнічних особливостей, різних мовних картин світу і різних літературних джерел багато зоонімів містять елемент значення, який зрозумілий тільки носіям даної лінгвокультури. Ці подібності та відмінності більш детально будуть розглянуті в практичній главі.

Г. М. Вишневська і Т. В. Федорова вважають, що з оцінним компонентом значення тісно пов'язаний емоційний компонент - вираження

почуттів і емоцій (Вишневская, 2007). Це можна пояснити тим, що оцінка людиною якогось явища в межах семантики ФО, як правило, тягне за собою емоційне ставлення, переживання. Оціночний і емоційний компоненти конотації зазвичай пов'язані з експресивним компонентом, який декодується за допомогою лексичних інтенсифікаторів, що виражають більшу, в порівнянні з нормою, ступінь ознаки. Останній компонент конотації - функціонально-стилістичний - свідчить про приналежність ФО з компонентом-зоонімом до того чи іншого стилю мовлення, їх поширеності, вживаності.

Компонент-зоонім володіє важливою функцією для формування індивідуального значення фразеологізмів. Коли компонент зоонім входить до складу фразеологізму, він втрачає своє лексичне значення, відповідно він втрачає здатність позначати тварину. Деякі вчені, зокрема А.М. Мелеровіч, вважають, що компонент-зоонім в результаті фразеологізації набуває особливі, несистемні значення, які невластиві цим словам у вільному вживанні і можуть бути виявлені тільки при "розкладанні" фразеологічного значення (Мелерович, 1979, с. 79).

Розглянемо концепцію вченої А. М. Чепасової, яка допомагає зрозуміти механізм перетворення слова в компонент фразеологізму. Науковиця стверджує, що при формуванні фразеологізму на основі нефразеологічного словосполучення кожне слово цієї структури втрачає семантичне ядро, зберігаючи окремі специфічні семи, з яких виникає інше, нове семантичне ядро нової мовної одиниці фразеологізму (Чепасова, 2016).

На сьогоднішня в українському перекладознавстві усталилося наступне тлумачення поняття «реалія»: «Реалії - це моно- та полілексемні одиниці, основне лексичне значення яких містить (у плані бінарного зіставлення) традиційно закріплений за ними комплекс етнокультурної інформації, чужої для об'єктивної дійсності мови-сприймача». Відповідно до предметної класифікації розподіляють етнографічні реалії, до яких належать побутові символи (поняття, які належать до побуту та культури народу), трудові

(маргінальні, що стосуються певної професійної сфери діяльності), найменування понять мистецтва та культури, етнічні поняття (соціалекти, діалектизми), одиниці вимірювання та гроші (Зорівчак, 2006, с. 10).

У структурному плані виділяються:

- реалії-одночлени: В цей вечір весняний ходи зі мною в корчмі на місяці горілку пити.
- реалії-полічлени номінативного характеру: разом з нею він провів до будинкової брами більшу частину своєї молодості - ту, в якій з приголомшливою відкритістю ловиш усі зустрічні погляди.
- реалії-фразеологізми: Але все це лише так, про людське око, бо насправді слід пам'ятати про вільну економічну зону. Такі реалії тісно пов'язані з національно-культурною специфікою мови, їм постійно властива конотація співвіднесеності з конкретним часом і місцем (Зорівчак, 2006, с. 10).

Основна проблема, з якою стикається перекладач при передачі референційних значень, що виражені в початковому тексті, - це неспівпадіння ряду значень, властивих одиницям вихідної мови та мови перекладу. В тих випадках, коли відповідність тій або іншій лексичній одиниці однієї мови в словарному складі іншої мови повністю відсутня, можливо констатувати наявність поняття безеквівалентної лексики. Характерною рисою безеквівалентних лексем є неможливість їх перекладу на інші мови за допомогою постійного еквівалента, їхня неспіввіднесеність з деяким словом іншої мови. Проте, це не означає, що їх зовсім не можна перекласти (Щичко, 2017).

Очевидно, що вміння правильно передати позначення речей, про які йдеться в оригіналі, і пов'язаних з ними образів, вимагає знання реальності, описаної в оригіналі - це фонові знання. Значний інтерес у дослідженні складної взаємодії мови та культури становлять фонові слова – це лексичні одиниці, які на перший погляд здаються звичайними, вільно перекладеними

іноземними мовами, які містять цінну інформацію про конкретну національну семантику.

Велике значення для теорії і практики перекладу має одна з груп фонових знань – те, що належить до конкретних явищ іншої культури, іншої країни і необхідно для того, щоб читачі твору без втрат детально засвоїли його зміст. Такою частиною фонових знань є слова-реалії - це назви предметів матеріальної культури, властиві лише певним націям і народам, факти історії, державні установи, імена національних і фольклорних героїв, міфологічних істот. Будучи носіями національного чи історичного забарвлення, вони зазвичай не мають точних відповідників в інших мовах, а отже, не можуть бути перекладені на загальних підставах, що вимагають особливого підходу. У процесі перекладу протиставляються не тільки мови, а й тексти, культури та ситуації.

Наприклад, візьмемо китайський вислів 乌鸟私情 wū niǎo sī qíng – «почуття ворона». Для українського читача такий вислів буде незрозумілим без пояснення культурного підтексту, а саме те, що він означає піклування дітей за батьками, одна з основ китайської культури. Тому ми робимо висновок, що цей вислів є фразеологізмом-реалією. Проаналізувавши 120 фразеологізмів та паремій із зооморфною метафорою в китайській мові для 17 видів тварин, ми зробили висновок, що фразеологізмів-реалій серед них - більшість. Наприклад:

- 景星凤凰 jǐng xīng fēng huáng – засвітила щаслива зірка-фенікс (пер. зн. Прийшов мир)
- 天上麒麟 tiān shàng qí lín – небесний єдиноріг (обр. про красиву та талановиту дитину)
- 龙威燕颌 lóng wēi yàn hàn величність дракона та воло ластівки (область під підборіддям), пер. у знач. могутній воїн
- 黔驴计穷 qián lú jì qióng – провальний трюк осла з Гуйчжоу (обр. зовнішній ефект, трюк; показний, поверхневий; за притчею Лю Цзун-юаня

про тигра, який ніколи не бачив осла і злякався його реву; коли тигр підійшов до нього, осел вдарив його; «Оце і все?!»- закричав тигр і загриз осла)

- 杀驴取肝 shā lǘ qǔ gān – забрати печінку, вбивши білого ослика (обр. Пожертвувати дорогим задля доброї справи. За легендою Чжао Цзеньцзи вбив дорогого йому білого осла для того, щоб врятувати життя Сю Цзю).

- 狼心狗肺 láng xīn gǒu fèi - вовче серце та собачі легені (обр. у знач.: жорстокий, лютий, нелюдський)

- 熊瞎子掰包米 xióng xiā zǐ bāi bāo mǐ – Сизіфова праця (досл. як ведмідь кукурудзу ділив. Згідно з повною версією, ведмідь, збираючи кукурудзу, кожний качан ділив навпіл і складав за пазуху, але поки йшов за новим качаном губив попередні)

Отже, більшість паремій та фразеологізмів із зооморфними метафорами в китайській мові є фразеологізмами-реаліями із специфічним культурним фоном, які вимагають особливих методів перекладу для розуміння їх сенсу для україномовного читача.

Висновки до розділу 1:

1. Паремія – це коротке висловлювання, моральноетичний вислів, що виконує функцію повчання, у якому знаходять відображення й оцінку культурно-значущі феномени народного життя. Паремія є родовим поняттям щодо прислів'їв, приказок, прикмет, афоризмів тощо.

2. Фразеологізм – стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів.

3. За китайською класифікацією всі фразеологізми або Шуюй 熟语 поділяються на такі види: Сехоуой 歇后语, Гуаньюной 惯用语, Мінєнь 名言, Геєнь 格言, Суой 俗语, Яньюй 谚语.

4. Диференційовані ознаки паремій та фразеологізмів: **відтворюваність** (паремії існують у мові та у пам'яті мовців як готові

конструкти, які при потребі вилучаються з пам'яті у готовому цілісному вигляді в супроводі загальновідомого значення, набуваючи конкретно ситуативного смислу залежно від умов та обставин спілкування), **стійкість** (інваріантна сталість компонентного складу, структурно-граматичної моделі, фразеологічного значення, яке є домінуючим при функціонуванні паремій – разом забезпечують їхню стійкість), **сентенційність** (моралістичність) (будь-яка паремія, крім фактичної, обов'язково містить оцінну інформацію), **експресивність** (обумовлює виразність і дію паремій на слухачів. В образних прислів'ях яскравість і вражаюча сила відбувається головним чином за рахунок метафор, метонімії і порівнянь).

5. Метафора (від грецького *metaphora* – перенесення) – це фігура мови, що використовує назву об'єкта одного класу для опису об'єкту іншого класу

6. Науково-філософські дослідження метафори в Китаї мають свою історію. У китайській мові є поняття 喻 (юй) - це порівняння в широкому сенсі, яке поділяється на явне порівняння - 明喻 (мін юй), та метафору - 隱喻 (інь юй: букв.: приховане порівняння), що іноді називається 暗喻 (ань юй : темне порівняння). Таким чином, за своєю суттю метафора є різновидом порівняння.

7. Серед фразеологічних одиниць велику долю займають фразеологізми з зооморфною метафорою. Це можна пояснити тим, що люди віками пліч о пліч жили з тваринами, які були поміниками та друзями людини.

8. Люди помічали, що кожна тварина має свій характер та унікальну зовнішність та проводили аналогію з відповідними характеристиками людини. Вирази з компонентом зоонімом мають не буквально значення, а переносне.

9. Дослідженнями зооморфних метафор займалися російські дослідники М.А. Гаврилюк (аксіологічна функція зооморфних метафор, 2017), українські М.Троценко (порівняння китайських та українських фразеологізмів, 2015) та А.А. Калініченко (семантика, типологія та структура

китайських фразеологізмів із компонентом-зоонімом, 2020), китайські Гу Юйфен, Фань Цзукуй (приховані метафори в англійських та китайських фразеологізмах, 2017), Цю Яояо (проблема викладання прихованих метафор у фразеологізмах та пареміях із компонентами-зоонімами, 2020), У Цяюнь (порівняння зооморфних прихованих метафор у китайській та англійській мовах, 2014).

10. Компонент-зоонім володіє важливою функцією для формування цільного значення фразеологізмів. Коли компонент зоонім входить до складу фразеологізму, він втрачає своє лексичне значення, відповідно він втрачає здатність позначати тварину.

11. Більшість паремій та фразеологізмів із зооморфними метафорами в китайській мові є фразеологізмами-реаліями із специфічним культурним фоном, які вимагають особливих методів перекладу для розуміння їх сенсу для україномовного читача.

РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРНИХ, СЕМАНТИЧНИХ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ ЗООМОРФНОЮ МЕТАФОРОЮ

2.1 Методи перекладу фразеологічних та паремійних одиниць із зооморфною метафорою у китайській мові

В теорії перекладу, лексикології китайської мови проблемі вивчення способів перекладу фразеологізмів присвячені дослідження В.Ф. Щичко, А.Л. Семенас, І.В. Войцеховича, В.А. Ростовцева та ін.

Для адекватного перекладу змісту на українську мову перекладачеві необхідно не тільки вміти виділяти фразеологізми в тексті, але і розбиратися у внутрішній структурі фразеологічного обороту. Згідно з В.Ф. Щичко, існують такі види перекладу фразеологізмів (Щичко, 2017):

1. Збіг образної основи і переносного значення. Образна структура багатьох паремій із зооморфними метафорами не збігається з українською мовою

2. Збереження переносного значення при зміні образної основи (функціональний аналог). Наприклад:

- 对牛弹琴

duì niú tàn qín

метати бісер перед свинями

В данному прикладі ми бачимо, що образна структура не збігається – в китайській мові дослівно говориться «грати на цитрі перед коровами». Але, якщо ми говоримо про функцію мовної одиниці в мові, то маємо повний збіг, тому це є функціональним аналогом.

3. Переклад без образної основи фразеологізмів з образною основою в українській мові.

- 狐朋狗友

hú péng gǒu yǒu

Погана компанія

В цьому прикладі ми бачимо, що в китайській мові є образна основа: «Лис – друг, собака – товариш». Але в українській мові важко знайти повний аналог, тому ми вимушені перекласти сталим висловом без образної основи, лишаючи лише основний зміст фразеологізму.

4.Описовий переклад при відсутності аналога фразеологізму в українській мові. Цей тип перекладу також часто застосовується при перекладі китайських паремій із зооморфними метафорами, оскільки в китайській та українській мовах по-різному сприймають деяких тварин.

Наприклад:

- 豬八戒吃人參果

zhū bā jiè chī rén cān guǒ

Чжу Бацзе з'їв плід женьшеневого дерева, пер. зн. : ніякого смаку (так йому здалося, бо він проковтнув його, не розжувавши)

Існує дві основних проблеми перекладу китайської фразеології на українську мову. Це проблема еквівалентності і проблема використання перекладацьких трансформацій. Сміслова близькість оригіналу і перекладу позначається поняттям перекладацької еквівалентності, досягнення якої становить головне завдання комунікативного аспекту перекладу. Китайська мова відрізняється від української мови і будь-якої європейської мови за лексичною і граматичною будовою, синтаксисом, але й тут можна виявити як повні, так і часткові відповідності з іншими мовами. Існує кілька думок з приводу рівнів, на яких здійснюється перекладацька еквівалентність, коли ми маємо справу з фразеологією. Еквівалентність китайської фразеології при перекладі на українську мову може здійснюватися на наступних рівнях:

1. Рівень фонем. Фонемі несуть лише змісторозподільну функцію, однак в практиці перекладу мають місце випадки, коли одиницями перекладу

є безпосередньо фонемі. Такий вид перекладу часто використовується при перекладі власних назв, географічних назв і так далі (при перекладі реалій цей тип перекладу часто є найбільш вдалим). Якщо передаються слова і назви цілком, то такий переклад називається перекладацької транскрипцією. Оскільки китайська фразеологія виключно образна і пов'язана з китайськими реаліями, такий тип перекладу використовується для передачі атмосфери оригіналу, паралельно існує також описовий варіант перекладу.

2. Рівень слів. Якщо певні слова в реченні мають дослівні відповідності, вони відносяться до даного типу еквівалентності, проте такий переклад рідко застосовуємо на практиці (його обмежують синтаксичні особливості, а також відсутність повних еквівалентів). Говорячи про фразеологію, можна виявити таку закономірність: він покликаний передати образність, атмосферу вихідного тексту.

3. Рівень словосполучень. Переклад на рівні словосполучень є найбільш ефективним щодо фразеології, оскільки часто значення подібних словосполучень не обмежене прямим значенням, а є сумою декількох значень (зазвичай це сума значень слів, що входять в ідіому і переносного, образного значення), що унеможлиблює переведення на рівні слів, таким чином, одиницею перекладу є словосполучення.

4. Рівень речень. Іноді еквівалентності на рівні словосполучень мало для перекладу, тоді з'являється необхідність в даному рівні. Говорячи про даний тип еквівалентності на рівні китайських і українських фразеологічних одиниць, ми маємо на увазі перш за все Яньюй.

Яньюй 谚语 – широко поширені в народі вислови, що увібрали в себе глибокий життєвий досвід, але в той самий час мають просту структуру та легко запам'ятовуються.

Вен Дуаньчжен «За змістом, головною особливістю Яньюй є інформативність, за структурою – закінченність думки».

У Хуйян «Яньюй це приказка, основною метою якої є передача знань. З точки зору семантики, відрізняється інформативністю. Синтаксично -

завершеністю думки. У плані вираження являє собою судження та висновок. З позиції граматики – може виступати окремим реченням, простим реченням в структурі складного речення та частиною простого речення.» .

- 入境问俗, 人乡随俗

rù jìng wèn sú , rén xiāng suí sú

При в'їзді в чужу країну слід познайомитися з її звичаями. Або еквіваленту вигляді українського прислів'я: В чужий монастир зі своїм статутом не ходять.

- 只要工夫深, 铁杵磨成针

zhǐ yào gōng fū shēn , tiě chǔ mó chéng zhēn

Терпіння та труд все перетруть

5. Рівень тексту. В якості одиниці перекладу в дуже рідкісних випадках може виступати і весь текст в цілому. Так може статися, наприклад, якщо весь текст складається з прислів'їв або якщо об'єктом перекладу є вірш. Оскільки цей випадок рідкісний і не стосується фразеології безпосередньо, в нашій роботі ми не будемо його розглядати. Друга проблема, про яку згадувалося вище, - необхідність перекладацьких трансформацій. «Перекладацькі трансформації - це міжмовні перетворення, перебудова елементів вихідного тексту, операції перевираження сенсу або перефразування з метою досягнення перекладацького еквівалента» (Щичко, 2017).

Далі ми розглянемо ті типи перекладацьких трансформацій, які можуть бути застосовні до перекладу фразеологізмів:

1. Граматична заміна. Між граматичними системами двох мов, ми лише в рідкісних випадках спостерігаємо повний збіг. Навіть граматичні категорії не завжди збігаються повністю. Наприклад, ми додаємо слова, щоб став зрозумілий сенс, оскільки китайське речення побудовано інакше, ніж українське, фразеологія граматично сформована інакше (Зорівчак, 2006):

- 羊群里跑出骆驼来

yáng qún lǐ pǎo chū luò tuó lái

Як верблюду у стаді баранів

Ця паремія взята з відомого класичного твору «Сон в червоному теремі». В даній паремії з зооморфною метафорою відсутні мовні одиниці, що вказують на порівняння між бараном та верблюдом. В оригіналі сказано «Зі стада баранів вибіг верблюд». Але, при перекладі на українську мову замість дослівного перекладу краще зробити граматичну заміну для покращення сприймання цієї паремії україномовними читачами.

2. Заміна частин мови. У китайській і українській мові не збігається кількість частин мови, існують специфічні частини мови, відсутні в іншій мові (наприклад, в китайській мові немає дієприслівників, в українській - рахункових слів). Більш того, одне і те ж саме слово може відноситися до різних граматичних категорій одночасно, оскільки китайська мова відноситься до ізолюючих мов (Щичко, 2017).

- 橫眉冷對千夫指，俯首甘為孺子牛

héng méi lěng duì qiānfūzhǐ, fǔshǒu gān wéi rúzǐniú

Нахмуривши брови, з холодною зневагою дивлюся на перст вельможі, але схиливши голову, готовий, як буйвол, служити дитині (пер. бути гордим перед ворогом і смиреним перед народом)

В цьому реченні 橫眉 héng méi «хмурити брови» в китайській мові виступає 副詞 прислівником, але при перекладі на українську ми використовуємо дієприслівниковий зворот для того щоб передати інформацію в формі, яка зручна для сприймання україномовним читачем.

3. Заміна членів речення. При заміні членів речення слова і групи слів в тексті перекладу вживаються в інших граматичних функціях, ніж їх відповідності в тексті оригіналу, інакше кажучи, відбувається перебудова синтаксичної структури речення. Найчастіше це пояснюється тим, що без подібних перетворень переклад був би неприродним і не відповідав би

нормам лексико-синтаксичної сполучуваності одиниць даної мови (Щичко, 2017).

4. Лексична заміна. Існує кілька видів лексичних заміни, які використовуються при перекладі фразеологізмів і будуть розглянуті нижче: конкретизація і генералізація. Конкретизація - це «заміна слова, яке мовою оригіналу має досить широке значення, словом з більш конкретним значенням». Генералізація - заміна видового поняття родовим, конкретного поняття загальним (Зорівчак, 2006).

Отже, при перекладі паремій із зооморфними метафорами найчастіше вживається описовий переклад, оскільки вони зав'язані на іншу культурну систему, і виступають реаліями-фразеологізмами.

Усю безеквівалентну лексику умовно розподіляють на дві групи:

1) Власні назви, географічні назви, назви установ, організацій, газет тощо, які не мають постійних відповідників у лексиконі іншої мови;

2) Слова-реалії, лексичні одиниці, які позначають предмети, поняття та ситуації, які не існують у практичному досвіді людей, котрі розмовляють іншою мовою. Сюди відносяться слова, які позначають різного роду предмети побуту, матеріальної та духовної культури, що властиві тільки даному народові. Реалії характерні для будь-якої мови, їм притаманний яскраво виражений національний колорит. Саме через відмінні умови життя, клімат, історію, культурні цінності, традиції та звичаї, у кожній мові виникають такі одиниці, що позначають явища та процеси, властиві лише побуту та способу життя конкретного народу (Щичко, 2017).

Під реаліями розуміються слова (і словосполучення), що називають об'єкти, характерні для життя (побуту, культури, соціального і історичного розвитку) одного народу і чужі іншому; оскільки вони є носіями національного та / або історичного колориту, вони, як правило, не мають точних відповідностей (еквівалентів) в інших мовах, а отже, не піддаються перекладу на загальних підставах.

За В.Ф. Щичко, існують такі способи перекладу реалій:

1. Транскрипція. Наприклад: 麦当劳 - (màidāngláo) – «Макдональдс».
 2. Калькування (переклад реалії зі зберіганням її семантичного змісту).
Наприклад: 雀巢– (quècháo) – «Нестле»(з англійської «nest» – гніздо).
 3. Описовий переклад. Наприклад: 春联– (chūnlián) – «новорічні парні написи».
 4. Приблизний переклад (переклад реалії з використання родово-видової заміни). 秀才 – (xiùcai) – вчена людина (перший вчений ступінь у старому Китаї, який присвоювали після складання екзаменів у повіті); 火锅– (huoguo) – «китайський самовар, у якому варять овочі, м'ясо, рибу і под.»;
 5. Функціональний аналог. Наприклад: 顾客是黄帝– (gùkè shì huángdì) – «Клієнт завжди правий» (букв. клієнт – це імператор).
 6. Комбінований спосіб, який поєднує
 - транскрипцію та кальку. Наприклад: 吉尼斯世界纪录大全 – (jíníshìjìèjìlùdàquán) – «Книга рекордів Гінесса»;
 - Транскрипцію та пояснення. Наприклад: 法论功– (fǎlùngōng) – «релігійна секта “Фалуньгун”»;
- Кальку та пояснення. Наприклад: 三峡– (sānxiá) – «три ущелини на річці Янцзи» (Щичко, 2017).

2.2 Методика аналізу структурних, семантичних та функціональних особливостей фразеологічних одиниць із зооморфною метафорою

Компоненти паремій, а часто і цілі паремії є носіями етнокультурної інформації та виступають фразеологізмами-реаліями. Це перш за все безеквівалентні та фонові слова, що містять у своїй образності все найістотніше в минулому і сьогоденні китайського народу і відображають факти, явища, погляди, характерні для їх культури. Ми їх називаємо реалемами з багатим етнокультурним потенціалом, які фіксують те, що актуально для зберігання.

При цьому, важливо відзначити, що специфіка граматичної і графічної систем китайської мови впливає на мовну концептуалізацію як всього паремійних знака, так і його компонентів. У європейських мовах мовний знак має високий ступінь абстракції. Китайський мовний знак - ієрогліф - дуже відрізняється від звичного для європейського мислення способу мовної кодифікації дійсності. Будь-який китайський ієрогліф містить в собі етимологічну інформацію в експліцитній, видимій, формі. Тому найчастіше він містить в собі більш глибокі значення і асоціативні зв'язки, ніж ті, які притаманні вихідній лексичній одиниці, до складу яких цей ієрогліф входить. Тим самим деяка частина значення завжди залишається закритою для не носіїв китайської мови і культури (Калініченко, 2020).

Активний наочно-образний компонент ієрогліфа, а також його граматична несамостійність, смислова залежність від контексту і відсутність чітких смислових меж у визначенні значення одиничного мовного знака перетворюють ієрогліф в унікальну лінгвоментальну одиницю, здатну вміщати в себе відразу кілька мовних образів. У філософському сенсі ієрогліф являє собою суб'єктивне відображення реальності через призму її сприйняття мовцем. Ієрогліф як образно-знакова система відображає світогляд китайців і визначає їхню ментальність.

В рамках даної роботи були обрані зооморфні метафоричні номінації китайської та української мови. Матеріалом для дослідження стали зооморфізми зі словника китайських фразеологізмів (Сунь Хунде «汉语俗语词典»). і «Фразеологічний словник української мови». Застосувавши метод компонентного аналізу, ми виявили коннотативні семи, які є основою розвитку вторинного значення зооніму, а також базові напрямки розвитку пов'язаних з ними асоціативних представлень з урахуванням культурологічної інформації, що міститься в народній афористиці.

Для компетентного та адекватного дослідження лексико-семантичних особливостей фразеологічних одиниць з компонентом-зоонімом в китайській мові, ми використали ряд методів.

Функціональний аналіз в нашому дослідженні використаний для виявлення взаємодії між собою фразеологічних одиниць на лексичному та семантичному рівнях для аналізу функціонування фразеологічних одиниць.

Метод лінгвокультурологічного аналізу - забезпечив з'ясування та аналіз культурно значущої інформації, закладеної в кожному з розглянутих прикладів

Семантико-стилістичний метод націлений на аналіз взаємозв'язку мовних засобів і загального стилістичного забарвлення функціональних стилів, який базується на семантико-стилістичних зв'язках мовних одиниць різних рівнів. Цей метод спрямований на визначення комунікативної інтенції адресанта, виявлення смислових відтінків фразеологічних одиниць.

Нами було використано метод синтезу для визначення загальних ознак фразеологічних одиниць.

Описовий метод для характеристики результатів досліджень даного питання.

Метод порівняння для визначення співвідношення ФО на позначення позитивних, негативних та нейтральних типів конотації фразеологічних одиниць.

Методи кількісного та якісного аналізу для характеристики частотності вживання конкретних типів ФО з певними зоонімами.

Контент-аналіз для інтерпретації результатів дослідження матеріалу китайської та української мов.

Метод семантичного аналізу для визначення семантичних особливостей відібраних фразеологічних одиниць.

Метод суцільної вибірки для здійснення вибірки ФО.

Лінгвокультурологічний аналіз - для з'ясування та аналізу культурно значущої інформації у текстових утвореннях.

Важливе значення для функціонування китайських фразеологізмів з компонентом-зоонімом має культурний контекст, тому, аналізуючи китайську культурну специфіку фразеологізмів, ми розібрали приклади вживання фразеологічних одиниць і це допомогло нам пояснити чому деякі з фразеологічних одиниць мають позитивну культурну конотацію, а деякі негативну. За допомогою контекстуального аналізу нам вдалося не тільки дослідити функціонування фразеологічних одиниць в окремих уривках творів китайських письменників.

Метод суцільної вибірки — забезпечив вибір прикладів фразеологічних одиниць з зооморфною метафорою.

Компонетний метод було використано для аналізу мінімальних семантичних складників лексичної одиниці.

Використавши вказані вище методи, ми дослідили структурні, семантичні та функціональні особливості фразеологічних одиниць. Завдяки використанню різних методологічних аналізів, ми дійшли висновку, що фразеологічні одиниці можуть мати різну конотацію, різні типологічні характеристики та залежно від контексту зооморфні метафори можуть набувати іншого конотативного відтінку.

Проблематика визначення поняття "зооніму", а також типологізації фразеологічних одиниць змушує нас дослідити семантичні особливості фразеологічних одиниць для їх класифікації за різними типами та полегшення підбору фразеологічних одиниць в українській мові під час перекладу на українську китайських текстів.

Висновки до розділу 2:

1. При перекладі фразеологізмів та паремій китайської мови на українську мову застосовуються такі види перекладу:

- Збіг образної основи і переносного значення. Образна структура багатьох паремій із зооморфними метафорами не збігається з українською мовою

- Збереження переносного значення при зміні образної основи (функціональний аналог).

- Переклад без образної основи фразеологізмів з образною основою в українській мові.

- Описовий переклад при відсутності аналога фразеологізму в українській мові. Цей тип перекладу також часто застосовується при перекладі китайських паремій із зооморфними метафорами, оскільки в китайській та українській мовах по-різному сприймають деяких тварин.

2. При перекладі реалій із китайської мови на українську найчастіше використовуються наступні методи перекладу:

- Транскрипція
- Калькування
- Описовий переклад
- Приблизний переклад
- Функціональний аналог

3. Так як більшість паремій та фразеологізмів із зооморфними метафорами в китайській мові є фразеологізмами-реаліями ми вважаємо, що найбільш вдалимими методами їх перекладу на українську мову є функціональний аналог та описовий переклад.

4. В рамках даної роботи були обрані зооморфні метафоричні номінації китайської та української мови. Матеріалом для дослідження стали зооморфізми зі словника китайських фразеологізмів (Сунь Хунде «汉语俗语词典»). і «Фразеологічний словник української мови». Застосувавши метод компонентного аналізу, ми виявили коннотативні семи, які є основою розвитку вторинного значення зооніму, а також базові напрямки розвитку

пов'язаних з ними асоціативних представлень з урахуванням культурологічної інформації, що міститься в народній афористиці.

5. Для аналізу структурних, семантичних та функціональних особливостей фразеологізмів та паремій китайської мови були використані такі методи: 1) метод синтезу для визначення загальних ознак фразеологічних одиниць; 2) описовий метод для характеристики результатів досліджень даного питання; 3) метод порівняння для визначення особливостей фразеологічних одиниць з зооморфною метафорою в китайській та українській мовах; 4) методи кількісного та якісного аналізу для характеристики частотності вживання конкретних типів фразеологічних одиниць з певними зооморфними метафорами; 5) контент-аналіз для інтерпретації результатів дослідження матеріалу китайської та української мов; 6) метод семантичного аналізу для визначення семантичних особливостей відібраних фразеологічних одиниць; 7) метод суцільної вибірки для здійснення вибірки фразеологічних одиниць; 8) лінгвокультурологічний аналіз - для з'ясування та аналізу культурно значущої інформації у текстових утвореннях.

РОЗДІЛ 3 СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА ТА ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ ЗООМОРФНОЮ МЕТАФОРОЮ В КИТАЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

3.1 Структурні особливості фразеологізмів із зооморфною метафорою в китайській та українській мовах

Згідно з В.Ф. Щічко, фразеологізми можна розділити два типи: з непаралельною та паралельною конструкцією. Компоненти другої групи пов'язані попарно в смисловому і граматичному відношенні. Семантична парність будується на антитезі, тотожності та аналогії. Антитеза досягається за допомогою антонімів, тотожність - за допомогою синонімів, а аналогія - аналогами (Щічко, 2017, с. 103-106). Більшість паремій та фразеологізмів із зооморфною метафорою мають паралельну структуру:

- 狐朋狗友

hú péng gǒu yǒu

Лис – друг, собака – товариш, пер. погана компанія

- 虎背熊腰

hǔ bèi xióng yāo

спина тигра і поперек ведмедя (пер. в знач. : богатирське тіло; здоровий, дужий)

- 猴头猴脑

hóu tóu hóu nǎo

Мавп'яча голова та мавп'ячий мозок (пер. в знач.: неслухняний, буркотящий)

- 牛鬼蛇神

niú guǐ shé shén

бичачий демон і зміїний дух (пер. в знач. : огидний, чудовисько)

- 好马不停蹄，好牛不停犁

hǎo mǎ bú tíng tí , hǎo niú bú tíng lí

добрий кінь не зупиняє біг, хороший віл не зупиняє плуг; обр. справжня людина працює з ентузіазмом на своєму терені

- 狗不嫌家贫，儿不嫌母丑

gǒu bú xián jiā pín , ér bú xián mǔ chǒu

собака не може не любити свого господаря за те, що він живе в бідності, син не може не любити свою матір за те, що вона некрасива (пер. знач.: не можна нехтувати тим, хто тобі по-справжньому близький)

- 路遥知马力，日久见人心

lù yáo zhī mǎ lì , rì jiǔ jiàn rén xīn

кінь випробовується дорогою, а людина - часом; обр. Людину пізнаєш, коли з нею пуд солі з'їш

- 宁养一条龙，不养十头熊

níng yǎng yī tiáo lóng , bú yǎng shí tóu xióng

Краще виростити одного дракона, ніж виростити 10 ведмедів

- 虎背熊腰 - hǔ bèi xióng yāo спина тигра і поперек ведмедя (здоровий, дужий) - фразеологізм має паралельну конструкцію, оскільки другий 背- bèi - спина та четвертий 腰- yāo — поперек ієрогліфи входять до однієї семантичної групи. Фразеологічна одиниця

Також зустрічається багато паремій із зооморфною метафорою, що мають непаралельну конструкцію. Паремії непаралельної конструкції, не підкоряючись лексико-граматичним обмеженням, допускають найрізноманітніші побудови за синтаксичною структурою і лексичним складом. У їх складі зустрічаються сполучники та прийменники. Наведемо наступні приклади:

鱼和熊掌不可兼得 - yú hé xióng zhǎng bú kě jiān dé - не можна одночасно мати рибу та лапу ведмедя- неможливо одночасно виконувати

декілька справ, має непаралельну конструкцію тому, що ієрогліфи, що входять до однієї семантичної групи не розміщені не паралельно.

狐狸戴草帽 hú lí dài cǎo mào – лисиця надягла солом'яний капелюх, пер. зн. Вовк в овечій шкурі. Ієрогліфи цієї паремії із зооморфною метафорою не мають паралельну структуру.

羝羊触藩羸其角 dī yáng chù fān léi qí jiǎo баран бодає огорожу - застряють у ній роги, пер. зн. опинитися в глухому куті. Ієрогліфи цієї паремії із зооморфною метафорою не мають паралельну структуру.

猪八戒吃人参 zhū bā jiè chī rén sān Чжу Бацзе з'їв плід женьшеневого дерева, пер. зн. : ніякого смаку (так йому здалося, бо він проковтнув його, не розжувавши). Бачимо, що ця паремія із зооморфною метафорою також має непаралельну структуру.

猪鼻子里插葱 zhū bí zǐ lǐ chā cōng ворона в павиному пір'ї. Ця паремія із зооморфною метафорою також має непаралельну структуру.

Отже, за структурою фразеологізми та паремії із зооморфною метафорою в китайській мові поділяються на такі, що мають паралельну структуру та ті, що мають непаралельну структуру. Проаналізувавши фразеологізми та паремії із зооморфною метафорою для 17 видів тварин в китайській та українській мовах ми дійшли висновку, що більшість з них мають паралельну структуру, як і в українській мові.

3.2 Семантичні особливості фразеологізмів із зооморфною метафорою в китайській та українській мовах

3.2.1 Метафори сільськогосподарських тварини: корова, свиня, баран, кінь, осел, собака

Корова

В пареміях та фразеологізмах української мови компонент-зоонім «корова» метафоризує багатство, процвітання, працьовитість:

«Корова в дворі - харч на столі.»

«І чорна корова біле молоко дає.»

«Чия корова, того й теля.»

«У корові молоко не скисне.»

«Аби корова, буде і вірьовка.»

«Взяв чорт корову, нехай бере і вірьовку.»

«У корови молоко на язиці.»

«Корова так напаслася, що аж роги тверді.»

«Пропала корова, пропало й здоров'я.»

Компонент-зоонім теля в українських фразеологізмах і пареміях символізує слабкість. Наприклад,

«Дай, боже, нашому теляті вовка спіймати.»

Компонент-зоонім «Бик» в українських фразеологізмах та пареміях метафоризує здоров'я, силу, прямолінійність:

«Від чого бик брикає, від того кінь здихає»

«Допався віл до браги та й п'є, хоч не чує спраги»

«До чого бик навик, того і волом схоче»

«До чого бик навик, до того й тягти буде»

«Бик в'яжеться воловодом, а чоловік — словом»

«Бик землю бортить, а персть на нього летить»

З давніх часів китайці дуже прихильно ставилися до великої рогатої худоби, корова вважалася символом працьовитості. Також корова в китайській мові символізує слухняність, старанність і корисність. Наприклад, відома цитата Лю Сіня:

橫眉冷对千夫指，俯首甘为孺子牛 héng méi lěng duì qiānfūzhǐ, fǔshǒu gān wéi rúzǐniú - Нахмуривши брови, з холодною зневагою дивлюся на перст вельможі, але схиливши голову, готовий, як бик, служити дитині (пер. бути гордим перед ворогом і смиреним перед народом)

В китайських метафорах корова також є символом здоров'я, наприклад: 健壮如牛，活泼如猴 jiàn zhuàng rú niú , huó pō rú hóu - Здоровий як бик, жвавий як мавпа

Також зустрічаються метафори, пов'язані з шерстю корови, наприклад: 多如牛毛 duō rú niú máo - багато, як шерстинок в корови

Крім того, корова також метафоризує працьовитість, рішучість і впертість. Наприклад, таких паремій належать:

牛脾气 niú pí qì впертий як бик

牛劲 niú jìn бича сила

牛性 niú xìng «бичий» характер

«Бичий характер», бичачість, бичливість.

Іноді бик метафоризує впертість та негнучкість:

犟牛劲 jiàng niú jìn впертий як бик

牛脖子 niú bó zǐ бича шия (про вперту людину)

钻牛角尖儿 zuàn niú jiǎo jiǎn ér філософствувати на пустому місці (букв. Свердлити бичий ріг)

Також в китайській мові зооморфна метафора корови також має і негативне значення в багатьох прислів'ях:

对牛弹琴 duì niú dàn qín грати на цитрі перед коровами (пер.: метати бісер перед свинями; як об стінку горох)

牛鬼蛇神 niú guǐ shé shén бичачий демон і зміїний дух (пер. в знач.: огидний, огидний, чудовисько)

牛不知角弯，马不知脸长 niú bú zhī jiǎo wān , mǎ bú zhī liǎn zhǎng
корова не бачить, що рога криві, а кобила не бачить, що морда довга (пер. не помічати власних недоліків)

吴牛喘月 wú niú chuǎn yuè уський буйвол [боючись спеки] пихкає побачивши місяця (приймаючи її за сонце), пер. а) лякана ворона куца боїться; б) перетрусити, впасти в паніку в) нестерпна спека

宁为鸡口，毋为牛后 níng wéi jī kǒu , wú wéi niú hòu краще бути дзьобом курки, ніж задом бика (обр. у знач.: краще бути першим у селі, ніж останнім у місті)

Цікаво те, що багато китайських прислів'їв підкреслюють природу коров'ячої шкіри, наприклад, неможливість її розтягування використовується в порівняннях з людьми, які люблять вихвалитися:

吹牛皮 chuī niú pí - надувати бичу шкіру (пер. вихвалитися)

牛皮不是吹的，火车不是推的 niú pí bú shì chuī de , huǒ chē bú shì tuī de – як шкіру бика неможливо надути, так і потяг неможливо штовхнути

牛皮糖 niú pí táng приставучий, як цукор до шкіри бика

Порівнюючи з українською мовою, в нашій мові зооморфні метафори з коровою також мають значення працьовитий, здоровий, впертий та незграбний, але в українській мові немає таких метафор із значенням вихвалитися.

Свиня

В українській мові компонент-зоонім «свиня» у фразеологізмах та пареміях здебільшого метафоризує негативні якості, такі як некультурність, неохайність:

«Посади свиню за стіл, вона й ноги на стіл.»

«Пусти свиню під стіл, так вона й на стіл залізе.»

«Свиня болото знайде.»

«Свиня і в піску болото знайде.»

«Дай свині роги - людей поколе.»

«Із свині чоловік нігди не буде, але з чоловіка свиня ся може стати.»

«Коли б свині крила, вона б і небо зрила.»

«На людях ілля, а вдома свиня.»

«Не кидай перлів свиням - потопчуть їх ногами»

Також іноді компонент-зоонім «свиня» у фразеологізмах та пареміях української мови може метафоризувати мучеництво через те, що вона виступає святковою стравою:

«Людям свято - свині смерть.»

«Свині не до поросят, коли її смалять.»

В китайській мові свиня як тварина символізує бруд і дурість. Але в контексті господарства метафоризує собою багатство:

推粉不赚钱，看看猪和田 tuī fěn bú zuàn qián , kàn kàn zhū hé tián – мелючи зерно грошей не заробиш, дивись за свинями та полем

喂母猪，栽桐树，三年过来成财主 wèi mǔ zhū , zāi tóng shù , sān nián guò lái chéng cái zhǔ – Корми свиноматку, саджай тунгове дерево і через три роки станеш багатцем

正月寒死猪，二月寒死牛，三月寒著播田夫 zhèng yuè hán sǐ zhū , èr yuè hán sǐ niú , sān yuè hán zhe bō tián fū – Якщо в перший місяць померла свиня, на другий – корова, то на третій помре землероб

富不离书，穷不离猪 fù bú lí shū , qióng bú lí zhū – багатство йде разом із книгами, бідність йде разом із свинями

热闹处献母猪 rè nào chù xiàn mǔ zhū – підсунути свиню на людях

猪鼻子里插葱 zhū bí zǐ lǐ chā cōng - вставити лук в рило свині, пер. ворона в павиному пір'ї

驼背子牵母猪 tuó bèi zǐ qiān mǔ zhū – верблюд тягне свиню на спині, пер. помститися

猪脑子 zhū nǎo zǐ – мозок свині, пер. дурень

猪头三 zhū tóu sān – голова свині, дурень

Отже, і в українській, і в китайській мові у фразеологізмах та пареміях зооморфна метафора «свиня» метафоризує нецивілізованість та неохайність. Але відмінність в тому, що в китайській мові в контексті господарства свиня символізує багатство. Тому під час Нового року в Китаї багато сімей вирізають новорічні картинки із зображенням свині, що означає багатство і сімейний достаток.

Баран

Баран в фразеологізмах та пареміях китайської мови метафоризує лякливість, дурість та впертість. Наприклад:

羊质虎皮，见豺则恐 suǒ wèi yáng zhì hǔ pí , jiàn chái zé kǒng - бараняче єство в шкурі тигра, баче шакала - лякається (пер. у знач.: форма не відповідає змісту)

羊落虎口 yáng luò hǔ kǒu - вівця потрапила тигру в пащу (пер. у знач.: найнебезпечніше становище)

如狼牧羊 rú láng mù yáng - ніби вовк пасе овець (пер. про жорстоких правителів)

替罪羊 tì zuì yáng козел відпущення

想吃羊肉又怕惹一身膻 xiǎng chī yáng ròu yòu pà rě yī shēn shān – хоче з'їсти бараняче м'ясо, але боїться що буде пахнути бараном

羊群里跑出骆驼来 yáng qún lǐ pǎo chū luò tuó lái - Як верблюд у стаді баранів

羊狠狼贪 yáng hěn láng tān - впертий як баран і жадібний як вовк

羝羊触藩羸其角 dī yáng chù fān léi qí jiǎo - баран бодає огорожу - застряють у ній роги, пер. зн. опинитися в глухому куті.

Більшість значень зооморфних метафор із компонентом «баран» співпадають з українською мовою, окрім значення невинність.

Кінь

В українській культурі кінь є уособленням багатства, що знайшло своє відповідне відображення в зооморфних метафорах українських паремій та фразеологізмів:

«Дарованому коневі в зуби не дивляться.»

«З доброго коня не шкода і впасти.»

«З кишені коня не нагодуєш.»

Також компонент-зоонім «кінь» в українських фразеологізмах іноді метафоризує незграбність:

«Знає кобила, що віз поломила.»

«Кінь на чотирьох ногах і то спотикається.»

Часто компонент-зоонім «кінь» в українських фразеологізмах виражає семантику покірності:

«І сліпа коняка везе, як видючий на возі сидить.»

«Кобила за ділом, а лоша без діла.»

«Коли кінь, то вези, а коли корова, то давай молока.»

«Куди кінь з копитом, туди й рак з клешнею.»

«І золоті удила коневі не милі.»

В той самий час компонент-зоонім «кінь» в зооморфних метафорах українських паремій та фразеологізмів метафоризує зухвалість:

«Кобила з вовком тягалась - хвіст та грива осталась.»

«Кобила за вовком гналась та вовкові в зуби попалась.»

Китайці вважають коней добрим помічником людей. Коні часто використовуються як метафора людей, які вміють багато працювати і витримувати важку роботу. Більшість фразеологізмів, що описують коней, мають позитивний відтінок. Наприклад:

老马识途 lǎo mǎ shí tú старий кінь дорогу знає (обр. у знач.: старий кінь борозни не зіпсує)

老骥伏枥，志在千里 lǎo jì fú lì , zhì zài qiān lǐ старий кінь притулився до стійла, але думки його простягаються на тисячу. обр. хоч старий, але сповнений високих прагнень

心猿意马 xīn yuán yì mǎ душа [мічиться] як мавпа, думки [скачуть] як коні; обр. метатися; бути повним сумнівів

马瘦毛长 mǎ shòu máo zhǎng - у худого коня шерсть довга; обр. у бідної людини прагнення обмежені

千里马 qiān lǐ mǎ - чудовий кінь; перен. видатна людина

好马不停蹄，好牛不停犁 hǎo mǎ bú tíng tí , hǎo niú bú tíng lí - добрий кінь не зупиняє біг, хороший віл не зупиняє плуг; обр. справжня людина працює з ентузіазмом на своєму терені

路遥知马力，日久见人心 lù yáo zhī mǎ lì , rì jiǔ jiàn rén xīn - кінь випробовується дорогою, а людина - часом; обр. Людину пізнаєш, коли з нею пуд солі з'їш

Підсумовуючи, можна виділити наступні відмінні семантичні ознаки зооморфних метафор «кінь» в пареміях та фразеологізмах української та китайської мов: в українській мові з однієї сторони кінь метафоризує багатство, а з іншої зухвалість в поєднанні із компонентом-зоонімом вовк, крім того може ще символізувати покірність; в китайській мові кінь метафоризує працьовитість та витривалість.

Віслюк

Зооморфна метафора «віслюк» в українській мові символізує впертих, неслухняних та дурних людей: «впертий як осел», «дурний як осел».

Цей символ присутній і в китайській мові. У китайській мові метафори з віслюком зазвичай мають нейтральне або принизливе значення та виступають глибокими реалемами-фразеологізмами:

黔驴计穷 qíán lú jì qióng – провальний трюк осла з Гуйчжоу (обр. зовнішній ефект, трюк; показний, поверхневий; за притчею Лю Цзун-юаня про тигра, який ніколи не бачив осла і злякався його реву; коли тигр підійшов до нього, осел вдарив його; «Оце і все?!»- закричав тигр і загриз осла)

骑驴看唱本 qí lú kàn chàng běn - їдучи на віслюку, читати сценарій (перша частина сехоуюй, друга половина якого часто опускається); там видно буде, поживемо-побачимо, це ми ще побачимо

杀驴取肝 shā lú qǔ gān – забрати печінку, вбивши білого ослика (обр. Пожертвувати дорогим задля доброї справи. За легендою Чжао Цзень-цзи вбив дорогого йому білого осла для того, щоб врятувати життя Сю Цзю).

Отже, метафора віслюка в китайській та українській мові має символічне значення тупості й дурості, загалом містить принизливе значення. Також описує поганий характер людини, наприклад, ослячий характер, впертий осел тощо.

Собака

В українській культурі собака схожа на «домашнього вовка». Собаки здавна жили з людьми, вони сумлінно трудяться для своїх господарів, охороняють безпеку, охороняють будинки, стада тощо. Тому собака отримує прихильність і захист сім'ї. Собака вважається щасливим знаком, наприклад: «як приб'ється чужий собака до обійстя, то це дуже добре, на щастя»; «собака навпроти тебе біжить-добра ознака».

В українських пареміях та фразеологізмах зооморфна метафора «собака» часто має семантику брехливості, зради:

«Бійся пса не того, що гавкає, а того, що лащиться.»

«Вдача собача, натура вовча.»

«Вдача собача: не брехне, то й не дихне.»

«Довгий, як собача пісня.»

«З собакою дружи, а палицю в руках держи.»

«Мани собаку, а з рук не пускай кияку.»

«Не вір собаці, бо вкусить.»

«Не клади псові пальця в зуби, бо вкусить»

«Не тягни пса за хвіст, бо вкусить.»

«Свій пес найгірше кусає»

«Старий пес даремно не бреше»

«Не вір собаці, бо вкусить.»

«Не дивись, що малі собачки, але палицю бери добру.»

Хоча бувають і винятки, коли зооморфна метафора собаки у пареміях та фразеологізмах української мови виражає відданість:

«Вивченого пса нічим не підкупиш.»

«І собака на того не гавкає, чий хліб їсть.»

«І собака чує, хто його годує.»

Також компонент-зоонім собака в українських фразеологізмах та пареміях може виражати семантику сміливості на своїй території:

«Кожний пес на своїм смітті пан.»

«Кожний пес перед своїм порогом сміливий.»

«Він, як собака на сні: і сам не гам, і комусь не дам.»

Оскільки собака має високий коефіцієнт інтелекту, може розуміти, розважати господаря, супроводжувати та допомагати, і в основному не вибаглива в їжі, тому китайці люблять вирощувати собак, а деякі китайці навіть ставляться до собак як до своїх членів сім'ї.

狗不嫌家贫，儿不嫌母丑 gǒu bú xián jiā pín , ér bú xián mǔ chǒu собака не може не любити свого господаря за те, що він живе в бідності, син не може не любити свою матір за те, що вона некрасива (пер. знач.: не можна нехтувати тим, хто тобі по-справжньому близький)

狗仗人势 gǒu zhàng rén shì - собака користується заступництвом людини; (обр. отримати захист сильного покровителя)

З іншого боку, у китайській мові метафора собаки часто використовуються як лайння, щоб описати лакеїв, які не мають гідності, допомагають поганим людям творити зло і готові зробити людей рабами.

Наприклад:

狗眼看人低 gǒu yǎn kàn rén dī - дивитися на людей очима собаки (обр. визначати своє ставлення до людей залежно від їхнього соціального становища)

狗腿子 gǒu tuǐ zǐ - собача нога, лайл. прибічник

走狗 zǒu gǒu - гонча собака; прихвостень, лакей

狗急跳墙 gǒu jí tiào qiáng - в крайньому випадку собака кидається на стіну; піти на відчайдушний крок

狼心狗肺 láng xīn gǒu fèi - вовче серце та собачі легені (обр. у знач.: жорстокий, лютий, нелюдський)

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що лексичне значення метафори собаки в українських та китайських фразеологізмах приблизно однакове. «Собака» — це не лише символ вірності, дружби, це також принизливе слово, аналогія порочної, залежної та аморальної людини.

3.2.2 Метафори диких тварин: вовк, лисиця, ведмідь, кролик, мавпа

Вовк

У Китаї образ вовка метафоризує порядок, дисципліну та командний дух, наприклад:

虎狼之师 hǔ láng zhī shī – воїни як тигри та вовки (з роману «Трицарство»)

枭视狼顾 xiāo shì láng gù – дивитись як філін, бути обережним як вовк

虎狼之势 hǔ láng zhī shì – могутність як в тигра та вовка

如狼如虎 *rú láng rú hǔ* – як вовк та тигр (обр. в значенні сміливий та лютий)

У китайській мові «вовк» також символізує жорстокість, незмінність поганого в людині. Наприклад:

狼行千里改不了吃人 *láng háng qiān lǐ gǎi bú le chī rén* – Навіть пройшовши тисячу лі, вовк з'їсть людину (обр. Погану людину не змінити)

狼到天边不改性后怕虎 *láng dào tiān biān bú gǎi xìng hòu pà hǔ* – Навіть прийшовши на край світу вовк все одно боїться тигра (обр. лякливо людину не змінити)

狼子兽心 *láng zǐ shòu xīn* - у вовчєня вовче серце (обр. в знач.: злісний, невинуватий)

狼心狗肺 *láng xīn gǒu fèi* - вовче серце та собачі легені (обр. у знач.: жорстокий, лютий, нелюдський)

Отже, метафора «вовка» має двосторонній образ як в Україні, так і в Китаї. З аналізу фразеологізмів можна зробити висновок, що вовк – це дисципліна, обережність та могутність, а з іншого боку жорстокість та злість.

Лисиця

У китайській культурі образ лисиці використовуються як метафора для жінок, які спокушають чоловіків/ Тому не дивно, що метафори «лисиця» часто мають зневажливе забарвлення:

狐群狗党 *hú qún gǒu dǎng* шайка

狐狸骑老虎 *hú lí qí lǎo hǔ* - користуватися чужим авторитетом; досл. лисиця користується могутністю тигра

狐朋狗友 *hú péng gǒu yǒu* лисиця – друг, собака – товариш, пер. погана компанія

狐狸戴草帽 *hú lí dài cǎo mào* - лисиця надягла солом'яний капелюх, пер. зн. Вовк в овечій шкурі.

狐媚子 hú mèi zǐ спокусниця

狐狸精 hú lí jīng лиса-перевертень

狐仙 hú xiān лиса-перевертень

狐魅 hú mèi лиса-перевертень

Крім того, у китайців також є забобони щодо лисиць. Згідно з міфами та легендами, лисиці є перевертнями і безсмертними тваринами. За повір'ями всі лисиці вирости в людській формі і володіють величезною кількістю магичної сили, але не кожна лисиця може досягти цієї мети. Образ легендарної лисиці також багатогранний. Наприклад, дух лисиці є злим в романі «Підвищення в ранг духів» XIV ст. («封神演义» fēng shén yǎn yì) висмоктує душі людей, перетворюється на людину, збиває з пантелику короля і шкодить Чжунляну. Багато казкових образів лисиць у " Повістях про дивне з кабінету Ляо " («聊斋志异» liáo zhāi zhì yì) є якраз протилежними - більшість із них наївні та добрі.

Отже, підсумовуючи вище сказане, у китайських фразеологізмах метафора лисиці схожа на уявлення в українській мові – виражають підступність та хитрість.

Ведмідь

Здатність ведмедя впадати в сплячку і знову прокидатися навесні робить його схожим на воскресіння бога. У слов'янських забобонах ведмеді вважаються далекими родичами людей, оскільки ведмеді можуть ходити на двох ногах, лазити по деревах, їсти ту ж їжу, що й люди, — мед і ягоди, а підошви та пальці дуже схожі на людські. В українській культурі дуже поважають ведмедів, вони метафоризують здоров'я та силу.

В китайській мові у зооморфних метафорах «ведмідь» зустрічається схоже значення:

魁梧健壮 kuí wú jiàn zhuàng - Здоровий як Велика Ведмедиця

虎背熊腰 hǔ bèi xióng yāo - спина тигра і поперек ведмедя (здоровий, дужий)

Але окрім, позитивної конотації також зустрічається часто переносне значення «дурний» та «неуважний»:

兵熊熊一个，将熊熊一窝 bīng xióng xióng yī gè , jiāng xióng xióng yī wō – Дурість солдата – проблема солдата, дурість генерала – проблема для всієї армії (досл. Якщо солдат ведмідь, то ведмедів лише один, а якщо генерал ведмідь – то ціла армія).

宁养一条龙，不养十头熊 níng yǎng yī tiáo lóng , bú yǎng shí tóu xióng -
Краще виростити одного дракона, ніж виростити 10 ведмедів

熊瞎子掰包米 xióng xiā zǐ bāi bāo mǐ – Сизіфова праця (досл. Як ведмідь кукурудзу ділив. Згідно з повною версією, ведмідь, збираючи кукурудзу, кожний качан ділив навпіл і складав за пазуху, але поки йшов за новим качаном губив попередні)

Підсумовуючи, можна сказати, що в українських фразеологізмах ведмеді метафоризують здоров'я, силу та, іноді, незграбність. Вони виступають охоронцями лісів і мисливців. В китайській мові ведмеді також іноді метафоризують здоров'я людини, але здебільшого нам зустрілися такі значення у фразеологізмах, як дурість, недалекоглядність.

Заєць

В українській мові, в основному, ставляться до кроликів як до домашніх тварин, що метафоризують боязких людей, наприклад: «полохливий як заєць»; «полохливий заєць і пенька боїться»; «заяча душа»; «Заєць від куща, а жаба від зайця тікає». Через культуру полювання в українській мові існують такі загальноживані фразеологізми як: «одним вистрілом убити двох зайців», «гониться за лисицею, а стріляє зайця!».

У Китаї заєць виступає символом щастя, наприклад, як в історії фразеологізму 嫦娥奔月 cháng é bēn yuè, коли Чан'е, випивши зілля безсмертя,

полетіла на місяць і явилася до свого чоловіка у вигляді яшмового зайця. Кролик є маленькою, лагідною твариною, не має смертоносності і не може зрівнятися з іншими великими тваринами. В реальному житті в Китаї кролики дуже популярні серед людей, і люди люблять тримати кроликів як домашніх тварин. У Стародавньому Китаї багато відомих художників малювали зайців, на малюнках вони були мирними і збуджували любов.

Крім того, у метафорах китайських фразеологізмів кролик також символізує хитрість та спритність. Наприклад:

狡兔三窟 jiǎo tù sān kū – у хитрого зайця три норки, що означає у хитрої людини різні способи для того, щоб уникнути покарання.

动如脱兔 dòng rú tuō tù – рухається як полохливий заєць

Підводячи підсумок, в українських фразеологізмах зайці метафоризують швидкість та лякливість : «Злодій – що заєць: і тіні своєї боїться», «Золотом зайця не здоженеш». А в китайських фразеологізмах заєць уособлює хитрість та спритність.

Мавпа

В українській мові фразеологізми з компонентом «мавпа» мають негативний відтінок, наприклад деякі з них підкреслюють потворність: «як мавпа»; мавпи також символізують погану поведінку людей, наприклад, «кривлятись, як мавпа», «як мавпа корчити пику», «дражнити, як мавпа».

Зооморфні метафори «мавпа» в китайських фразеологізмах та пареміях зазвичай мають нейтральне або негативне значення в китайській мові. Як нейтральне значення мавпи зазвичай метафоризують грайливість та хитрість:

猴儿精隐 hóu ér jīng yǐn - мавп'яча хитрість

猴头猴脑 hóu tóu hóu nǎo - мавп'яча голова

玩猴儿 wán hóu ér - грається як мавпа, обр. знущатися

Також, наприклад, в одному з чотирьох класичних шедеврів літератури Китаю «Подорож на Захід» образ Сунь У-куна 美猴王 виступає як зразок хитрості.

У той же час є багато негативних метафор з мавпами, наприклад:

尖嘴猴腮 jiān zuǐ hóu sāi – з довгим носом та мав'ячими щоками, обр. огидна зовнішність

当猴耍 dāng hóu shuǎ знущається як мавпа, обр. надурити

Отже, ми бачимо, що мавпи дуже хитрі, підступні та спритні в фразеологізмах китайської мови та їх культурі. В українській мові мавпи не метафоризують хитрість, а є метафорою для людей, які погано виглядають або поводяться неввічливо.

3.2.3 Метафори птахів: ворона, журавель, ластівка

Ворона

В українській ворона має негативне значення, і виражає слабкість, недалекість, лякливість. Наприклад: «Ворона за море літала, а розуму не набрала», «Лякана ворона і куща боїться», «Підстреленого сокола й ворона клює», «Нащо вороні великі розговори, коли вона знає своє кра»

Ворона є символом неблагополуччя в Китаї. У народі вірять, що ворона відчуває коли людина ось-ось помре, тому в Китаї ворони вважаються зловісними знаками через їх потворний зовнішній вигляд, жалюгідний крик і любов їсти гниле м'ясо. Тому більшість метафор ворон, які зустрічаються в китайських фразеологізмах мають негативний відтінок:

鸦报凶 yā bào xiōng - ворон каркає на нещастя

乌鸦嘴 wū yā zuǐ – накаркати

彩凤随鸦 cǎi fèng suí yā – прекрасний фенікс слідує за вороном (обр. про гарну жінку, чоловік якої їй не пара)

画蚓涂鸦 huà yǐn tú yā – писати каракулі як ворона лапою

天下乌鸦一样黑 tiān xià wū yā yī yàng hēi – усі ворони в світі однаково чорні

У китайській культурі ворони поділяються на два типи: чорні та золоті (іноді червоні). Чорний ворон — символ зла, обману, невдач, наприклад, світ чорний, як ворона. Золота ворона є символом догляду за батьками, наприклад:

乌有反哺之孝 wū yǒu fǎn bǔ zhī xiào – ворона піклується про своїх батьків

乌鸟私情 wū niǎo sī qíng – «почуття ворона», обр. утримання батьків дітьми, шанування батьків

乌哺 wū bǔ годувати (стару матір) як ворон (обр. у знач.: утримувати батьків на старості)

Отже, ворона в китайських метафорах відрізняється тим, що окрім негативного уособлення злого року, в той же час має позитивний і дуже важливий для китайської культури символ догляду за батьками.

Журавель

В Україні журавлі є одними з найпопулярніших птахів. Існує безліч народних оповідань, пісень, віршів, у яких використано метафори журавлів. Це символ величі - «Горобця не запрошують до танцю журавлів - у нього надто короткі ноги.». В китайській мові також є схожий фразеологізм 鹤立鸡群 hè lì jī qún – стояти, як журавель посеред курей, що означає бути на голову вище від всіх.

Також журавель в українській мові метафоризує щось недосяжне: «Журавель у небі, а ти йому вже ціну встановлюєш!», «Краще синиця в руці, ніж журавель в небі». Також журавель іноді метафоризує звичку до чогось - «Занадився журавель до бабиних конопель».

У китайській культурі люди люблять використовувати образ журавля як здоров'я та довголіття. У даосизмі, журавель метафоризував безсмертя:

仙禽 xiān qín – журавель, на якому літали небожителі;

仙鶴 xiān hè – журавель, якого вирощували небожителі.

Метафора «Журавель» в китайській мові показує прагнення китайців до здоров'я і довголіття, несе надію і прагнення до кращого майбутнього:

杳如黃鶴 yǎo rú huáng hè зникнути (розтанути) як жовтий журавель вдалині (обр. у знач.: безвісти пропасти, як у воду канути)

閑云野鶴 xián yún yě hè вільна хмара та дикий (самотній) журавель (обр. у знач.: не пов'язаний жодними обставинами, вільний; повна свобода)

Також іноді журавель несе негативне значення і метафоризує ворога або старість:

风声鶴唳 fēng shēng hè lì вітру шум і крики журавлів (приймати за крики ворога, що переслідує; обр. в знач.: боятися всього і вся; паніка, впасти в паніку; підозрілість, параноя)

鸡皮鹤发 jī pí hè fā куряча шкіра та журавлине (біле) волосся (обр. у знач.: старий, стародавній; у глибокій старості)

焚琴煮鶴 fén qín zhǔ hè спалити цитру, варити на ній журавля; обр. оскверняти пейзаж, знищувати предмети культури, витвори мистецтва; вандалізм

На основі наведених прикладів, ми з'ясували, що журавлі в пареміях та фразеологізмах української мови метафоризує велич та недосяжність. А в китайській мові журавель з одного боку метафоризує здоров'я, довголіття та свободу, а з іншого – старість та ворожнечу.

Ластівка

Ластівка — перелітний птах, в народі вірять, що вона повертається додому 1 березня (коли настає весна), тому вона символізує весну і природне воскресіння, а люди вірять, що ластівка приносить з собою весну:

«Ластівка весну починає, осінь накликає.»

«Ранні ластівки — щасливий рік.»

Також в пареміях та фразеологізмах української мови ластівки іноді символізують постійність: «Де ластівка не літає, а на весну додому прилітає.», «Ластівка день починає, а соловей його кінчає.», а іноді навпаки змінність: «Дочка - як ластівка: пощебече, пощебече та й полетить.».

У китайській культурі ластівки часто символізують ризиковість, через те, що ластівки будують свої гнізда в недоступних місцях:

燕巢幕上 yàn cháo mù shàng ластівчине гніздо на верхівці намету (обр. у знач.: вкрай небезпечне, ненадійне становище)

燕雀处堂 yàn què chù táng ластівки та горобці оселилися в будинку (обр. у знач.: жити в безтурботності, не знаючи про смертельну небезпеку; втратити пильність)

釜鱼幕燕 fǔ yú mù yàn як риба у котлі та ластівчине гніздо на вістрі шатра (пер. у значенні – бути в небезпечній ситуації)

Також в китайських пареміях та фразеологізмах компонент-зоонім ластівка метафоризує весну та голос дівчини:

燕语莺声 yàn yǔ yīng shēng – звуки ластівки, спів іволги, пер. голос дівчини

燕侣莺俦 yàn lǚ yīng chóu пара ластівок і подружжя іволг (обр. в знач.: подружжя, що любить; пара люблячих)

莺歌燕舞 yīng gē yàn wǔ іволги співають, ластівки танцюють; обр. чудова весна; весняний краєвид; також про хороший стан справ

柳莺花燕 liǔ yīng huā yàn спів іволги на вербі та щебетання ластівок серед квітів (пер. у знач. Прекрасна весна)

Іноді ластівка в китайській мові символізує слабкість:

鹰拿燕雀 yīng ná yàn què – сокол спіймав ластівку та горобця, пер. легко спіймати

Також специфічним для китайської мови є метафора ластівки, що означає сильного воїна:

龙威燕颌 lóng wēi yàn hàn величність дракона та воло (область під підборіддям) ластівки (пер. у знач. могутній воїн)

燕颌虎颈 yàn hàn hǔ jǐng воло ластівки та шия тигра (пер. у знач. могутній воїн)

В китайських пареміях та фразеологізмах компонент-зоонім «ластівка» також іноді підкреслює те, що ластівки люблять мандрувати, метафоризуючи розставання або повернення додому:

伯劳飞燕 bó láo fēi yàn розійшлися як сорокопуд та ластівка (пер. у значенні розставання близьких людей)

旧燕归巢 jiù yàn guī cháo стара ластівка повернулася до гнізда (пер. у значенні – мандрівник повернувся у рідні краї)

В китайських пареміях та фразеологізмах компонент-зоонім «ластівка» також може означати хороший товар та гостроту:

燕岱之石 yàn dài zhī shí камінь серед яєць ластівки (пер. у значенні поганий товар)

刀头燕尾 dāo tóu yàn wěi вістря ножа та хвіст ластівки (пер. про якість пензлика).

Підводячи підсумок, в українських та китайських пареміях і фразеологізмах зооморфна метафора «ластівки» має позитивне значення і мاتهфоризує весну і воскресіння природи. Особливістю китайської зооморфної метафори «ластівка» у фразеологізмах та пареміях є те, що вона також символізує ризик, силу, а її спів може символізувати дівочі розмови.

3.2.4 Метафори міфічних істот: дракон, фенікс, єдиноріг

Дракон

Зовнішній вигляд китайського дракона повністю відрізняється від того, як українці уявляють дракона. Українцям більше знайома історія про дракона

із Західної Європи: за сюжетом принцесу спіймано драконом, а принц бореться з драконом, аби врятувати принцесу.

У традиційному українському оповіданні дракон – теж негативний образ. Він схожий на змію. Має кілька голів. У сюжеті також має бути герой, який відрубає всі голови дракона, щоб дракон помер і врятувати світ.

«Дракон» - це найпоширеніший зооморфний ієрогліф у китайському словнику. У Китаї дракон - найсвятіша і загадкова тварина з давніх часів. Китайці вірять, що дракон - це основа всього сущого, тому в наш час багато географічних назв і людей мають у своїх іменах зооморфне слово «дракон».

У китайських міфах та легендах дракон - легендарна чарівна тварина. Дракон – бог. Він може літати, дихати вогнем, плавати та викликати дощ. Більше того, у Стародавньому Китаї імператора називали «драконом». Для метафоричного позначення Китаю зазвичай використовується образ Дракона. Дракон тісно пов'язаний з Китаєм і грає велику роль у розвитку китайської культури. Існують різні думки про походження образу Дракона. Найраніше його зображення було виявлено у китайських історичних реліквіях 8000 років тому. Тоді Лун вважався захисником народу [Лінь Сюе, 2020]. У розвитку китайської культури протягом 5 тисячоліть Дракон завжди був символом святості. Сьогодні китайці називають себе нащадками Дракона.

Слід зазначити, що культурні уявлення, пов'язані з китайським драконом, дуже відрізняються від того, як сприймається дракон у західному світі. Зовні Дракон має голову верблюда, роги оленя, очі зайця, шию змії, луску коропа, кігті орла, лапи тигра та вуха бика. Таким чином, Лун увібрав у себе ознаки відразу кількох тварин. Китайці здавна поклонялися дракону, вважаючи його істотою, яка живе у морі, контролює водну стихію та викликає родючість. З часом Лун став символом імператорського будинку, а сам імператор іменувався "真龙天子" - укр. «справжнім драконом та сином неба»; сина імператора називали сином Дракона, обличчя імператора називали обличчям Дракона.

Сьогодні Дракон вже не має прямого відношення до образу імператора, проте вважається, що люди, народжені в рік Дракона, володіють кращими людськими якостями: Це відображено і в китайських фразеологічних зворотах: «望子成龙» обр. сподіватися, що син стане найкращою людиною». «人中龙凤» (бук.: Дракон і фенікс серед людей, зн.: відмінна людина), «龙头企业» (бук.: підприємство - голова Дракона, зн.: підприємство-лідер) та ін.

Отже, зооморфна метафора дракона в китайських пареміях та фразеологізмах метафоризує імператора, сильного воїна, лідера та успішного сина.

Фенікс

Фенікс не так популярний в українській мові та культурі, звісно, українці чули про таку міфічну істоту, але в лексиці вона вживається рідко. Але в слов'янській культурі є дуже священні птахи, схожі на фенікса, це Жар-птиця, що символізує сонце. Жар-птиця живе в золотій пташиній клітці і підвішена на чарівному дереві в райському саду. Жар-птиця їсть золоті яблука. Ці яблука назавжди зберігають молодість і красу. Спів жар-птиці лікує хворих і дарує сліпим зір. Коли жар-птиця співає, дорогоцінні перли випадають з її пащі, а пір'я жар-птиці освітлює сад уночі. Жар-птиці – це також птахи, що символізують воскресіння – жар-птиці вмирають восени і воскресають навесні. Тому і фенікс, і жар-птиця є символами воскресіння. У народних казках жар-птиця є об'єктом пошуків людей. Щоб його зловити, люди використовують золоті яблука та золоті клітки для птахів.

Жар-птиця як компонент-зоонім українських фразеологізмів та паремій досі є символом щастя, яке неможливо зловити: «Впіймати за хвіст жар-птицю», «Щастя як жар-птиця – не кожному дається».

У Китаї фенікс є королем усіх птахів. Є два ієрогліфи на позначення фенікса 凤 fèng: Фенікс самець, та 凰 huáng фенікс самка. За китайськими міфами фенікс може відродитися з буддійської нірвани. Фенікс уособлює

благополуччя і символізує мир. Це символічне значення перейшло з давніх часів до наших днів. Наприклад:

景星凤凰 jǐng xīng fèng huáng – засвітила щаслива зірка-фенікс (пер. зн. Прийшов мир)

凤凰来仪 fèng huáng lái yí - щаслива ознака (поява пари феніксів)

Також в китайських весільних церемоніях є зображення цих двох тварин на традиційному китайському весільному вбранні, що також відобразилося у фразеології:

凤凰于飞 fèng huáng yú fēi самцю і самці фенікса разом літати (обр. в знач.: щасливе подружжя; також привітання нареченим)

Серед китайських паремій та фразеологізмів також зустрічаються метафори фенікса, що символізують успіх і талановиту людину:

鸡窝里飞出金凤凰 jī wō lǐ fēi chū jīn fèng huáng - "З бруду в князі", з курника вилетів птах фенікс

凤凰飞上梧桐树 fèng huáng fēi shàng wú tóng shù – Фенікс прилетів на макове дерево, обр. зн. відбулась дуже маловірогідна щаслива подія

凤凰在笄 fèng huáng zài jī – фенікс у клітці (пер. зн. Талановита людина, що не має можливості розвиватися)

Отже, проаналізувавши фразеологізми та паремії із феніксом в українській та китайській мові ми дійшли висновку, що схожими рисами є те, що вони символізують щастя та успіх, але в китайській мові компонент-зоонім «фенікс» також може метафоризувати талановиту людину.

Єдиноріг

В українській культурі не зустрічається такої зооморфної лексеми, як «єдиноріг». Єдиноріг - вигадана істота в міфах та легендах. Єдиноріг у західній міфології має форму білого коня зі спіральним рогом на лобі, що втілює благородство, зарозумілість і чистоту. Деякі з них також мають крила. У давньокитайських легендах звір Бай Цзе - це різновид східного єдинорога.

Він білий, може говорити людські слова, перебуває в контакті з усім і рідко з'являється, якщо тільки світом не править святий. Він вважається символом імператора з високими моральними принципами.

Але в китайській мові та культурі єдиноріг шанується так само, як дракон та фенікс. Єдиноріг також є символом благополуччя, він також представляє людину з визначною зовнішністю, талантом або здібностями, а також символ влади. Побачити його уві сні – буде сприятливою ознакою: народження талановитої дитини, багатий урожай тощо. Наприклад: Якщо Фенікс Кайлін не прийде, Джагу не народиться. Єдиноріг - символ чистоти та цнотливості в китайській лексиці тварин. Ріг означає рідкісний і цінний предмет у словнику тварин, наприклад: Рог Фенмаоці. Образ Циляня ніжний, м'який та доброзичливий. Він любить природу і дуже тактовний до найменших тварин. Він доброзичлива тварина, що втілює щастя та довголіття, а також мудру політику. Серед деяких тварин слів метафора тваринного слова «єдиноріг» виявилася успішною.

天上麒麟 tiān shàng qí lín – небесний єдиноріг (обр. про красиву та талановиту дитину)

吾家麒麟 wú jiā qí lín – єдиноріг моєї сім'ї (обр. успішний син. Вперше було сказано про сина правителя Чжоуського вана, що став величним правителем)

瞪着麒麟说是马 dèng zhe qí lín shuō shì mǎ – прийняти щасливу прикмету за неправду (дивитись на єдинорога, а казати, що це кінь)

Отже, через те, що в українській мові не існує відповідного культурного фону, для перекладачів на українську мову паремії та фразеологізми із компонентом-зоонімом єдиноріг є фразеологізмами-реаліями. У цих фразеологізмах-реаліях єдиноріг здебільшого метафоризує успішного сина або щасливу прикмету.

3.3 Функціональні особливості фразеологізмів із зооморфною метафорою в китайській та українській мовах

У роботах лінгвіста З. І. Мінеєвої функції зооморфних метафор або зоотропів описуються так: «зоотропи, будучи вторинними номінаціями, дозволяють економно, за допомогою наявних мовних одиниць, назвати і охарактеризувати людину в широкому діапазоні перцептивно і ментально сприйманих якостей» (Минеева, 2014, с.250). Серед багатьох функцій таких мовних одиниць, вчена виділяє номінативну і оціночну.

Багаторічні дослідження метафори на матеріалі різних мов доводять, що крім високого когнітивного та прагматичного потенціалу, метафора має великі оціночні можливості. Роль метафори як засобу оцінної категоризації дійсності та засобу вираження оціночних суджень не обмежується тим, що метафори наповнюють мову образністю та експресією, а пов'язана також з її здатністю надавати емоційний вплив.

Українські лінгвісти почали активно вивчати оцінний потенціал метафор, починаючи з 1980-х років. Зауважимо, що ще до того, як американські лінгвісти звернули увагу на широкі функціональні можливості метафори, В.Н. Телія звернулася до експресивно-оцінного потенціалу метафори, вважаючи, що «оцінна діяльність настільки ж природна для свідомості, як і пізнавальна, і має прагматичну орієнтацію: співвідносячи суб'єкт і його цінність для потреб суб'єкта. Функція оцінки також коригує метафоричний процес, який використовує те саме ім'я, але в різних предметних областях (Телія, 1996).

Відкриття когнітивної лінгвістики дозволили лінгвістам просунутися далі у своїх дослідженнях. Так А. П. Чудинов став розглядати «метафору як важливу ментальну операцію, як спосіб пізнання, категоризації, концептуалізації, оцінки та пояснення світу. <...> Метафори допомагають нам перетворити існуючу у свідомості адресата мовну картину світу, запровадити нову категоризацію у виставу, начебто, добре відомих феноменів і дати їм нову емоційну оцінку (Чудинов, 2006, с. 6).

Серед лінгвістів, які звертаються до оцінної метафори, особливе визнання за свій внесок у цю дослідницьку область отримав Лінь Шуу, що вказує на те, що метафора - це мовний засіб, що використовується для вираження людиною свого власного ставлення до предмета мови (Лінь Сьє, 2020). Схожа ідея міститься у статті Чень Ганні, де зазначається, що метафора виражає суб'єктивне ставлення того, хто говорить до предмета мови і містить, крім оцінності, також емоційний та естетичний компоненти. Оцінне значення метафори зазвичай поділяється на позитивне та негативне (Чень, 2009).

Г. М. Вишневська і Т. В. Федорова вважають, що з оцінним компонентом значення тісно пов'язаний емоційний компонент - вираження почуттів і емоцій (Вишневская, 2007, с.14). Це можна пояснити тим, що оцінка людиною якогось явища в межах семантики паремії, як правило, тягне за собою емоційне ставлення, переживання. Оціночний і емоційний компоненти конотації зазвичай пов'язані з експресивним компонентом, який декодується за допомогою лексичних інтенсифікаторів, що виражають більшу, в порівнянні з нормою, ступінь ознаки. Останній компонент конотації - функціонально-стилістичний - свідчить про приналежність паремії з компонентом-зоонімом до того чи іншого стилю мовлення, їх поширеності, вживаності.

Компонент-зоонім виконує важливу функцію для формування індивідуального значення фразеологізмів. Коли компонент зоонім входить до складу фразеологізму, він втрачає своє лексичне значення, відповідно він втрачає здатність позначати тварину. Деякі вчені, зокрема А.М. Мелеровіч, вважають, що компонент-зоонім в результаті фразеологізації набуває особливі, несистемні значення, які невластиві цим словам у вільному вживанні і можуть бути виявлені тільки при "розкладанні" фразеологічного значення (Мелерович, 1979, с. 79).

А. М. Чепасова розробила концепцію механізму перетворення слова в компонент фразеологізму. Науковиця стверджує, що при формуванні

фразеологізму на основі нефразеологічного словосполучення кожне слово цієї структури втрачає семантичне ядро, зберігаючи окремі специфічні семи, з яких виникає інше, нове семантичне ядро нової мовної одиниці фразеологізму (Чепасова, 2016, с.23).

Отже, зооніми можуть виконувати різні функції в мові і можуть характеризувати людину з різних сторін. Основними функціями зооморфної метафори у фразеологічних одиницях є номінативна та експресивно-оцінююча.

Висновки до розділу 3:

1. За структурою фразеологізми та паремії із зооморфною метафорою в китайській мові поділяються на такі, що мають паралельну структуру та ті, що мають непаралельну структуру. Проаналізувавши фразеологізми та паремії із зооморфною метафорою для 17 видів тварин в китайській та українській мовах ми дійшли висновку, що більшість з них мають паралельну структуру.

2. За семантичним значенням ми розділили зооморфні метафори, що стосуються 17 видів тварин в китайській та українській мовах, на 4 групи: метафори сільськогосподарських тварин, метафори диких тварин, метафори птахів та метафори міфічних істот.

3. Проаналізувавши семантичне значення зооморфних метафор по 17 видам тварин у 120 фразеологізмах та пареміях китайської мови, та порівнявши їх із співвідносними зооморфними метафорами в українській мові, ми виявили наступні спільні та відмінні риси:

- Корова в українських метафорах має семантику працюючий, здоровий, впертий та незграбний. А в пареміях та фразеологізмах китайської мови зустрічається багато специфічних метафор корови із значенням вихвалитися, також компонент-зоонім «корова» метафоризує такі значення,

як слухняність, старанність і корисність. Бик і в українській, і в китайській мові символізує здоров'я та силу.

- Свиня в українських зооморфних метафорах має семантику нецивілізованості та неохайності. А в китайських пареміях та фразеологізмах в контексті господарства зооморфні метафори із компонентом «свиня» символізують багатство. Також специфічним для китайської мови є значення метафори свині «дурний».

- Баран як зооморфна метафора паремій та фразеологізмів виражає схоже значення і в китайській, і в українській мовах, а саме: лякливність, впертість та невинність.

- Віслук в українській мові має символічне значення дурості й впертості, загалом містить принизливе значення. В китайській мові також зустрічається така негативна семантика, але іноді в пареміях та фразеологізмах китайської мови віслук метафоризує цінну річ.

- Собака як компонент-зоонім метафори в українських та китайських фразеологізмах виражає приблизно однакове семантичне значення. «Собака» — це не лише символ вірності, дружби, це також принизливе слово, аналогія порочної, залежної та аморальної людини.

- Кінь в пареміях та фразеологізмах української мови з однієї сторони метафоризує багатство, а з іншої зухвалість в поєднанні із компонентом-зоонімом вовк, крім того може ще символізувати покірність. А в китайській мові кінь метафоризує працьовитість та витривалість.

- Вовк у пареміях та фразеологізмах української мови символізує підступність. А в китайській мові вовк з одного боку – це дисципліна, обережність та могутність, символ воїна, а з іншого боку жорстокість та злість.

- Лисиці в українській мові та китайській мові метафоризує підступність та хитрість. Але в китайській мові зустрічається специфічне значення – зваблива дівчина.

- Ведмеді в українських фразеологізмах метафоризують здоров'я, силу та, іноді, незграбність. Вони виступають охоронцями лісів і мисливців. В китайській мові ведмеді також іноді метафоризують здоров'я людини, але здебільшого нам зустрілися такі значення у фразеологізмах, як дурість, недалекоглядність.
- Зець в українських фразеологізмах та пареміях метафоризують швидкість та лякливість. А в китайських фразеологізмах заець уособлює хитрість та спритність.
- Мавпи метафоризують хитрість, підступність та спритність у фразеологізмах китайської мови. В українській мові мавпи є метафорою для людей, які погано виглядають або поводяться неввічливо.
- Ворона в китайських метафорах відрізняється тим, що окрім негативного уособлення злого року, в той же час має позитивний і дуже важливий для китайської культури символ догляду за батьками.
- Журавлі в пареміях та фразеологізмах української мови метафоризує велич та недосяжність. А в китайській мові журавель з одного боку метафоризує здоров'я, довголіття та свободу, а з іншого – старість та ворожнечу.
- Ластівка в зооморфних метафорах китайської та української мови має позитивне значення і метафоризує весну і воскресіння природи. Особливістю китайської зооморфної метафори «ластівка» у фразеологізмах та пареміях є те, що вона також символізує ризик, силу, а її спів може символізувати дівочі розмови.
- Дракона в китайських пареміях та фразеологізмах метафоризує імператора, сильного воїна, лідера та успішного сина.
- Фенікс або жар-птиця в українській та китайській мові символізують щастя та успіх, але в китайській мові компонент-зоонім «фенікс» також може метафоризувати талановиту людину.

- Єдиноріг у китайських фразеологізмах-реаліях здебільшого метафоризує успішного сина або щасливу прикмету.

4. Зооморфні метафори виконують номінативну функцію, що полягає у категоризації дійсності. Також вони виконують когнітивну функцію, а саме допомагають нам пов'язувати різні семи, використовуючи внутрішньокультурні уявлення про певну тварину, для полегшення комунікації. І остання функція, яку виконують зооморфні метафори – це експресивно-оцінююча, що полягає в характеристизації іншої людини за допомогою образу тварини.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дають можливість зробити наступні висновки:

1. Паремія – це коротке висловлювання, моральноетичний вислів, що виконує функцію повчання, у якому знаходять відображення й оцінку культурно-значущі феномени народного життя. Паремія є родовим поняттям щодо прислів'їв, приказок, прикмет, афоризмів тощо.

2. Фразеологізм – стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів.

3. За китайською класифікацією всі фразеологізми або Шуюй 熟语 поділяються на такі види: Сехоуюй 歇后语, Гуаньюноюй 惯用语, Мінень 名言, Геень 格言, Суюй 俗语, Яньюй 谚语.

4. Метафора (від грецького *metaphora* – перенесення) – це фігура мови, що використовує назву об'єкта одного класу для опису об'єкту іншого класу

5. Науково-філософські дослідження метафори в Китаї мають свою історію. У китайській мові є поняття 喻 (юй) - це порівняння в широкому сенсі, яке поділяється на явне порівняння - 明喻 (мін юй), та метафору - 隱喻 (інь юй: букв.: приховане порівняння), щоіноді називається 暗喻 (ань юй : темне порівняння). Таким чином, за своєю суттю метафора є різновидом порівняння.

6. Дослідженнями зооморфних метафор займалися російські дослідники М.А. Гаврилюк (аксіологічна функція зооморфних метафор, 2017), українські М.Троценко (порівняння китайських та українських фразеологізмів, 2015) та А.А. Калініченко (семантика, типологія та структура китайських фразеологізмів із компонентом-зоонімом, 2020), китайські Гу Юйфен, Фань Цзукуй (приховані метафори в англійських та китайських фразеологізмах, 2017), Цю Яояо (проблема викладання прихованих метафор у фразеологізмах та пареміях із компонентами-зоонімами, 2020), У Цяюнь

(порівняння зооморфних прихованих метафор у китайській та англійській мовах, 2014).

7. Оскільки більшість паремій та фразеологізмів із зооморфними метафорами в китайській мові є фразеологізмами-реаліями ми вважаємо, що найбільш вдалимими методами їх перекладу на українську мову є функціональний аналог та описовий переклад.

8. За структурою фразеологізми та паремії із зооморфною метафорою в китайській мові поділяються на такі, що мають паралельну структуру та ті, що мають непаралельну структуру. Проаналізувавши фразеологізми та паремії із зооморфною метафорою для 17 видів тварин в китайській та українській мовах ми дійшли висновку, що більшість з них мають паралельну структуру, як і в українській мові.

9. За семантичним значенням ми розділили зооморфні метафори, що стосуються 17 видів тварин в китайській та українській мовах, на 4 групи: метафори сільськогосподарських тварин, метафори диких тварин, метафори птахів та метафори міфічних істот.

10. Проаналізувавши семантичне значення зооморфних метафор по 17 видам тварин у 120 фразеологізмах та пареміях китайської мови, та порівнявши їх із співвідносними зооморфними метафорами в українській мові, ми виявили наступні спільні та відмінні риси:

- Корова в українських метафорах має семантику працюючий, здоровий, впертий та незграбний. А в пареміях та фразеологізмах китайської мови зустрічається багато специфічних метафор корови із значенням вихвалитися, також компонент-зоонім «корова» метафоризує такі значення, як слухняність, старанність і корисність. Бик і в українській, і в китайській мові символізує здоров'я та силу.

- Свиня в українських зооморфних метафорах має семантику нецивілізованості та неохайності. А в китайських пареміях та фразеологізмах в контексті господарства зооморфні метафори із компонентом «свиня»

символізують багатство. Також специфічним для китайської мови є значення метафори свині «дурний».

- Баран як зооморфна метафора паремій та фразеологізмів виражає схоже значення і в китайській, і в українській мовах, а саме: лякливість, впертість та невинність.

- Віслук в українській мові має символічне значення дурості й впертості, загалом містить принизливе значення. В китайській мові також зустрічається така негативна семантика, але іноді в пареміях та фразеологізмах китайської мови віслук метафоризує цінну річ.

- Собака як компонент-зоонім метафори в українських та китайських фразеологізмах виражає приблизно однакове семантичне значення. «Собака» — це не лише символ вірності, дружби, це також принизливе слово, аналогія порочної, залежної та аморальної людини.

- Кінь в пареміях та фразеологізмах української мови з однієї сторони метафоризує багатство, а з іншої зухвалість в поєднанні із компонентом-зоонімом вовк, крім того може ще символізувати покірність. А в китайській мові кінь метафоризує працьовитість та витривалість.

- Вовк у пареміях та фразеологізмах української мови символізує підступність. А в китайській мові вовк з одного боку – це дисципліна, обережність та могутність, символ воїна, а з іншого боку жорстокість та злість.

- Лисиці в українській мові та китайській мові метафоризує підступність та хитрість. Але в китайській мові зустрічається специфічне значення – зваблива дівчина.

- Ведмеді в українських фразеологізмах метафоризують здоров'я, силу та, іноді, незграбність. Вони виступають охоронцями лісів і мисливців. В китайській мові ведмеді також іноді метафоризують здоров'я людини, але здебільшого нам зустрілися такі значення у фразеологізмах, як дурість, недалекоглядність.

- Зець в українських фразеологізмах та пареміях метафоризують швидкість та лякливість. А в китайських фразеологізмах заець уособлює хитрість та спритність.

- Мавпи метафоризують хитрість, підступність та спритність у фразеологізмах китайської мови. В українській мові мавпи є метафорою для людей, які погано виглядають або поведуться неввічливо.

- Ворона в китайських метафорах відрізняється тим, що окрім негативного уособлення злого року, в той же час має позитивний і дуже важливий для китайської культури символ догляду за батьками.

- Журавлі в пареміях та фразеологізмах української мови метафоризує велич та недосяжність. А в китайській мові журавель з одного боку метафоризує здоров'я, довголіття та свободу, а з іншого – старість та ворожнечу.

- Ластівка в зооморфних метафорах китайської та української мови має позитивне значення і метафоризує весну і воскресіння природи. Особливістю китайської зооморфної метафори «ластівка» у фразеологізмах та пареміях є те, що вона також символізує ризик, силу, а її спів може символізувати дівочі розмови.

- Дракона в китайських пареміях та фразеологізмах метафоризує імператора, сильного воїна, лідера та успішного сина.

- Фенікс або жар-птиця в українській та китайській мові символізують щастя та успіх, але в китайській мові компонент-зоонім «фенікс» також може метафоризувати талановиту людину.

- Єдиноріг у китайських фразеологізмах-реаліях здебільшого метафоризує успішного сина або щасливу прикмету.

11. Зооморфні метафори виконують номінативну функцію, що полягає у категоризації дійсності. Також вони виконують когнітивну функцію, а саме допомагають нам пов'язувати різні семи, використовуючи внутрішньокультурні уявлення про певну тварину, для полегшення

комунікації. І остання функція, яку виконують зооморфні метафори – це експресивно-оцінююча, що полягає в характеристизації іншої людини за допомогою образу тварини.

论文摘要

中乌两国在各方面的合作与交流不停地加强，但是中国与乌克兰之间在文化、传统等方面存在着很大的区别。就语言而言，动物熟语也不例外。熟语在语言系统中起着超级重要的作用——它们保留着民族“文化密码”。

汉语和乌克兰语中有着许多包含动物隐喻的熟语。人类与动物有着非常密切的关系和悠久的共处历史。这些动物熟语隐喻吸收了每个国家对动物的认知与刻板印象，因此动物隐喻反映各民族最基本的文化特点之一。隐喻根植于思维、语言、文化体系中，这就是人类的基本认知方式。每种语言都有隐喻，隐喻象一条红线贯穿于人类认知。汉乌两民族在语言中都赋予动物以人的色彩，借动物的一些属性来比喻人性。在两国语言中，基本上每一个动物都有特别的象征意义。中乌两国动物词都大量存在于俗语、成语等中，有独特的含义，且历史悠久。

本文通过问卷调查考察了乌克兰人对不同动物的认知。我们对于狐狸、狼、熊、猴、羊、猪、牛、狗、马、驴、兔、乌鸦、鹤、燕、龙、凤和麒麟有关的汉鸟语中隐喻进行了对比，找出了汉乌熟语中动物隐喻的异同、功能及结构。

同时，从上文分析中，我们可以看到乌克兰民族和汉民族在很多方面也存在不同之处。中乌两国自然环境存在差异，所以乌克兰以畜牧业为主，而中国是传统农业大国；在风俗习惯上，中乌两个民族也各有特色；在宗教信仰上，乌克兰人信奉基督教的分支东正教，在现代乌克兰语中，有很多动物隐喻来自东正教的圣经，而中国主要是佛教和道教。正是由于中乌两国在自然环境、思想观念、风俗习惯、历史文化、宗教信仰上的差异，两国的动物词汇也存在差异

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Алефиренко Н. Ф., Семененко Н. Н. (2009) *Фразеология и паремология*. М.: Флинта: Наука,. 344 с.
- Алефиренко, Н. Ф. (2005). *Спорные Проблемы Семантики* (с. 236). М.: Гнозис.
- Алефиренко, Н.Ф. (2010). *Лингвокультурология. Ценностно- смысловое пространство языка* (р. 340). М.: Наука.
- Арутюнова Н.Д. (1979). *Языковая метафора (синтаксис и лексика)* // Лингвистика и поэтика..
- Бабкин, А. М. (1970). *Русская фразеология, ее развитие и источники* (р. 264). Л.: Либроком.
- Бондаренко В.Т. (1990). *Номинализация устойчивых фраз в русской речи* // Филологические науки. - С. 113-118.
- Булаховський Л. А. (1978). *Вибрані праці* : [в 5-ти т.] / Л. А. Булаховський. – К. : Наук. думка,. – 591 с
- Бусел. (2005) *Великий тлумачний словник сучасної української мови* : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, – VIII, 1728 с.
- В. фон Гумбольдт. (2000). *Избранные труды по языкознанию*. (р.400). М.: Прогресс.
- Вайнрайх, У. (1972). *Одноязычие и многоязычие* (6th ed., р. 60).
- Виноградов, В.В. (1977). *Основные понятия русской фразеологии как научной дисциплины*. Труды юбилейной сессии ЛГУ (р. 60). Л.: ЛГУ.
- Виноградов, В.В. (1977). *Основные понятия русской фразеологии как научной дисциплины*. Труды юбилейной сессии ЛГУ (р. 161). М
- Войцехович, И.В. (2007). *Практическая фразеология современного китайского языка* (р. 509). М.: АСТ: Восток - Запад.

- Гаврин С. Г. (1974). *Фразеология современного русского языка* (в аспекте теории отражения) :[учеб. пособ. для филологов] / С. Г. Гаврин. – Пермь : Перм. гос. ун-т., – 269 с
- Гальперин И. Р. (1992). *Гносеологический аспект двуязычных словарей и проблемы контрастивной лексикографии* (р. 506). М.: Наука.
- Георгиева С.И. (2006). *Познание культуры через фразеологию. Слово. Фраза. Текст.* (р. 203). М.: Наука.
- Горелов, В. И. (1979). *Стилистика современного китайского языка. учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по специальности «Иностр.яз.»* (р. 192). М.: Просвещение.
- Дуденко О.В. (2002) *Номінативна та комунікативна природа українських паремій.* – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.01 – українська мова. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ.
- Жуков В.П. (1978). *Семантика фразеологических оборотов* (р. 160). М.: Просвещение.
- Зорівчак Р.П. (2006) *Реалія як компонент національнокультурного контексту: перекладознавчий аспект*
- Зоряна З.Г. (2009) *Паремії як об'єкт етнолінгвопсихологічного дослідження.* ЗГ Коцюба. Мовознавство
- Иванова Е.В. (2011). *Лексикология и фразеология современного английского языка. Учебное пособие для студентов учреждений высшего профессионального образования.* (р. 252). СПб.: Академия.
- Карасик В. И. (2001). *Лингвокультурный концепт как единица исследования. Методологические проблемы когнитивной лингвистики* (р. 80). Воронеж: Изд. Воронеж. Гос. ун-та.
- Комлев Н. Г. (1969). *Компоненты содержательной структуры слова* (р. 197). М.: Изд-во. Московского университета.
- Коновалова Н.И. (2007) *Сакральний текст як лінгвокультурний*

- феномен* / Надежда Ильинична Коновалова : [монография]. — Екатеринбург : Урал. гос. пед. ун-т., – 278с.
- Крикманн А.А. (1978). *Некоторые аспекты семантической неопределённости пословиц // Паремнологический сборник. Пословица. Загадка (Структура. Смысл. Текст) / Под ред. Г.Л. Пермякова. М.*
- Кроль Ю. Л. (1969). *Опыт классификации и описания структуры пекинских поговорок сехойюй. Жанры и стили литератур Китая и Кореи (р. 203). М.: Наука; ГРВЛ.*
- Кунин, А. В. (1970). *Английская фразеология. (р. 344). М.: Высшая школа.*
- Линь Сюе (2020) *Специфика оценочной метафоры в русском и китайском языках (на материале текстов политического дискурса)*
- Ма Гофань. (1959). *Очерки по фразеологии (р. 51). Ляонин.*
- Малявин В. В. (2020). *Китайская цивилизация (р. 632). М.: Апрель.*
- Маслова В.А. (2004). *Когнитивная лингвистика (р. 255). М.: ТетраСистемс.*
- Матвеева Т.В. (2013). *Экспрессивность русского слова (р. 173). Saarbrucken: Palmarium Academic Publishing.*
- Мелерович, А.М. (1979). *Проблема семантического анализа фразеологических единиц современного русского языка (р. 79). Ярославль: Яросл. гос. пед. ин-т.*
- Ни Баюань. (1989). *Перифразирование чэньюев (1st ed., р. 160). М: Преподавание и исследование языка.*
- Огольцов В.М. (1978). *Устойчивые сравнения в системе русской фразеологии (р. 159). Л.: ЛГУ.*
- Пан Цзинь. (2008). *Образ дракона в китайской литературе (р. 173). Ч: Чун Цинн.*
- Пермяков Г.Л. (1975) *К вопросу о структуре паремнологического фонда // Типологическое исследование по фольклору : [сб. ст. памяти В.Я. Проппа]. – М., – С. 247–274.*

- Попов Р.Н. (1976). *Фразеологизмы современного русского языка с архаичными значениями и формами слов*. Учебное пособие для филологических специальностей педагогических институтов (р. 200). М.: Высшая школа.
- Рубинштейн, С.Л. (1997). *Человек и мир* (р. 191). М.: Наука.
- Селиванова Е.А. (2000) *Когнитивная ономазиология* : [монография] / Елена Александровна Селиванова. – К. : Фитосоциоцентр,. – 248 с.
- Сидихменов В.Я. (2000). *Китай: страницы прошлого* (р. 464). Смоленск: Русич.
- Смит, Л.П. (1959). *Фразеология английского языка* (р. 208). М.: Учпедгиз.
- Степанов Ю.С. (1975). *Основы общего языкознания* (р. 2271). М.: Просвещение.
- Телия В.Н. (1996). *Что такое фразеология?* (р. 86). М.: Наука.
- Троценко М. (2015). *汉乌动物成语对比研究*
- У Чжэнкунь, Ван Цин. (1983). *Общие сведения о лексикологии современного русского языка*. (р. 281). Л: Народное издательство Внутренней Монголии.
- Уфимцева, А.А. (1986). *Лексическое значение: Принцип семиологического описания лексики* (р. 240). М.: Наука.
- Федяева Н.Д. (2010). *Нормы в пространстве языка* (р. 211). М.: Флинта.
- Цзинтао Чжу (1996). *Методологические установки лингвокультурологии для выполнения лингвосемиотической реконструкции паремий с семантикой прогноза* (на примере китайской и русской этнокультур) / Цзинтао Чжу // *Science and Education a New Dimension. Philology* / [ed. X. Vámos]. — Budapest, 2016. — IV (23), Issue 100. — С. 84—87. — p-ISSN 2308-5258, e-ISSN 2308-.
- Цивьян Т. В. (1984). *Паремнологические исследования* : [сб.статей]. – М. : Главная редакция восточной литературы, – С. 485
- Чепасова А.М. (1983). *Семантические и грамматические свойства фразеологизмов* (р. 157). Челябинск: Изд-во Челяб. гос. пед. ин-та.

- Чепасова, А.М. (2016). *Избранные труды*: в 2 т. Т. 2. Фразеология в контексте современных лингвистических исследований (р. 211). Челябинск: Юж. - Урал. Гос. гуман. - пед. ун-та.
- Чжан Чжигун. (1993). *Избранные труды* (р. 383). М: Язык и литература.
- Чудинов, А.П. (2001) *Россия в метафорическом зеркале: когнитивное исследование политической метафоры* [Текст] / А.П. Чудинов. - Екатеринбург : УрГПУ, - 238 с.
- Шанский Н. М. (1996). *Фразеология современного русского языка* : [учеб. пособ.] / Н. М. Шанский. –4-е изд., испр. и доп. – СПб. : Спец. л-ра, – 192 с.
- Щичко В. Ф. (2017). *Теория и практика перевода* / В. Ф. Щичко. — 3 е изд., испр.
- Henninger-Voss M.J. (2002). *Animals in Human Histories* (р. 207). New York: University of Rochester Press.
- Savin P. (2010) *Phraseology as Autonomous Linguistic Discipline* / P. Savin // *Linguistic and Literary Broad Research and Innovation*. – Bucharest : – № 1. – P. 60–73.
- Mlacek J. (1984) *Slovenská frazeológia* / J. Mlacek. – Bratislava, – 160 s.
- Whaley R., Antonelly G. (1983). *The Birds and the Beasts-Woman as Animal* (pp. 219-229). *Maledicta*.
- Čermák F. (1982) *Idiomatika a frazeologie češtiny* / F. Čermák. – Praha, – 271
- 闵祖传, 蔡晓慧. (2013). *英汉动物习语对比研究*. *长春教育学院学报*, 7.
- 王惠. (2011). *有关动物的英汉习语所体现的文化内涵* J. *青年文学家*, 4, 20
- 孙红德. (2011) *汉语俗语词典*. 商务印书馆

Статті

- Абдулаева, Ф. З. (2015). *Проявление змотивности в семантике бионимов*

- (на материале русского и китайского языков. Вестник НГУ: Лингвистика и международная коммуникация, 13(4), 43.
- Бабута, М. Н., Лэй Лю, Тхи Хонг Бак, Лиен Нгуен. (2015). *Образ дракона в культуре Китая и Вьетнама*. Молодой Учений, 15(90), 1140.
- Барчукова, К. В., Пескова А. В., Подкидишева Е. И., Скромних В. З. (2015). *Фразеология в китайском языке*. Молодой Учений, 118(98), 517.
- Болдирева О. Н., Линлу Ао, Сунь Жаньжань. (2020). *Зодиакальные животные в китайских и русских идиомах*. Вестник Приамурского Государственного Университета Им. Шолом - Алейхема, 2(39), 98.
- Бородина, Е. С., Хафизова Л. И., Болсуновская Л. М., Суван-оол Е. С. (2015). *Образ змеи сквозь призму китайских и русских фразеологизмов*. Молодой Учений, 9(89), 1352.
- Бунакова Р.Ю. (2015). *Образ кошки в китайской литературной традиции (на материале романа Лао Шэ "Записки о кошачьем городе)*. Приамурский Государственный Университет Им. Шолом- Алейхема, 5(1), 38.
- Бусарова, К. О. (2012). *Барьеры межкультурной коммуникации зоонимиконфликтогени*. Вестник НГУ, 6(2), 50.
- Вишневская, Г. М., Федорова Т. В. (2007). *Особенности коннотации английских зооморфных фразеологизмов*. Вестник УСПУ, 4(9), 83.
- Вэй Цзяньлююй. (2010). *Птицы в русской и китайской языковой картине мира*. Национальный Исследовательский Томский Политехнический Университет, 4(7), 20.
- Г. Ван. (2009). *Пословицы как этнографический источник по традиционным китайским отношениям между родителями и детьми*. Национальный Исследовательский Томский Государственный Университет, 2(3), 43.
- Гаврилюк М. А. (2012). *Зооморфизмы китайского языка как средство аксиологической характеристики человека*. Вестник Томского Государственного Педагогического Университета, 1(5), 48.

- Гаврилюк М. А. (2015). *Зооморфная метафора в русском и китайском языках: Межязыковые универсалии и национальная специфика*. Киберленинка, 4(9), 73.
- Гэн Хайтянь. (2005). *Этнолингвистические особенности менталитета китайского народа*. Дальневосточный Федеральный Университет, 1(5), 134.
- Глазунова О. И. (2000). *Логика метафорических преобразований*. Вестник СПб, 5(3), 190.
- Дай, С. (2018). *Фразеологизмы с компонентом «фитонимии» в русском и китайском языках: сопоставительный аспект*. Молодой Учений, 23(209), 45 .
- Донченко, А. В., Тагина Е. К. (2015). *Национальная специфика фразеологических единиц китайского языка*. Молодой Учений, 10(90), 1391.
- Казакова И. В. (2018). *Образ дракона в китайской мифологии, фольклоре и других культурных пластах*. София, 2(9), 34.
как символ китайской традиционной культуры. Молодой Учений, 10(114), 57.
- Калініченко А.А. (2020). *Китайські фразеологізми з компонентом-зоонімом семантика, структура, типологія*
- Корнева А. М. (2014). *Фразеологизмы как отражение мировоззренческой и культурной разницы между востоком и западом: Россия, Запад, Восток: диалог культур*. Изд-Во Том. Ун-Та, 5(10), 392.
- Лавренюк, Е. В. (2017). *Структурные и семантические особенности неологизмов современного китайского языка*. Российский Гуманитарный Журнал, 6(2), 154.
- Лакофф Дж., Джонсон М. (1987). *Метафоры, которыми мы живём // Язык и моделирование социального взаимодействия*.
- Ли Сяндун. (2003). *Языковые различия и их отражение в лексической семантике китайского и русского языков*. Вопросы Филологии, 2(14),

34.

- Минеева З.И. (2007). *Лексико-семантическое словообразование личнмх существительнмх* (по даннмм НКРЯ). Национальнмй Корпус Русского Язмка и проблеми Г уманитарного Образования, 3(21), 257.
- Минеева З.И. (2014). *Функции русских зоотропов*. Ученме Записки Орловского Гос. Ун-Та, 5(61), 250.
- Михайлова Ю. Н., Чжао И. (2013). *Культурные коннотации зоонимов в русской и китайской фразеологии*. Известия Урфу. Гуманитарне Науки, 18(4), 181.
- Мокиенко, В. М, Фонякова О. И. (1976). *Способи называния в зоонимии*. Ономастика Поволжья. Саранск, 1(21), 322.
- Пазяк М. М. (1993) *Українські приказки, прислів'я, і таке інше* – Київ: Либідь, . – 764 с.
- Ричардс А. (1990). *Философия риторики // Теория метафоры*. М.: Прогресс, С. 44-54.
- Савенкова Л. Б. (2002) *Русские паремии как функционирующая система: дис. доктор филологических наук: 10.02.01 - Русский язык*. Ростов-на-Дону.
- Саламатіна Я. О. (2016). *Поняття цінності у філософсько - психологічному й лінгвістичному аспектах*. Наукові Праці Чорноморського Державного Університету Імені Петра Могили Комплексу "Києво-Могилянська Академія". Серія: Філологія. Мовознавство, 266(278), 117.
- Телия В. Н. (1996) *Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты* / В. Н. Телия. – М. : Языки русской культуры,. – 288 с.
- Титова, О.А. (2011). *Анализ культуроведческих подходов к обучению иностранным язмкам*. Научнмй Вестник Воронеж. Гос. Арх.-Строит. Ун-Та. Современне Лингвистические и Методико-Дидактические

Исследования, 2(16), 128.

Трофимова, С. М., Цзя Чанцзюань. (2014). *Китайский дракон Лун (龍)*

Тюкина Ю.А. (2014). *Сопоставительное исследование китайских и русских фразеологизмов с компонентом «цвет» в системном и психолингвистическом аспектах*. Алтайская Государственная Академия Образования Имени В.М. Шукшина, 3(16), 193.

Хамраев, Б. Д., Матризаева Ш. (2017). *Семантическое поле зоонимов в русском язмке (на материале словаря русского язмка под редакцией С. И. Ожегова)*. Молодой Учений, 19(153), 429.

Чепасова А.М. (2011). *Фразеография — зеркало фразеологии. Проблемы истории, филологии, культуры*, 3(33), 400.

Яо Пзнці. (1995). *Рассуждения о двойной реализации чзньюй*. Изучение Стилистики, 1, (24), 85.

Дисертації

Лаврова, О. В. (2009). *Страноведческий компонент названий животных в аспекте межкультурной коммуникации*. Российский гос. пед. ун-т им. А. А. Герцена

Яковлева Е. С. (2018). *Особенности фразеологических единиц с компонентом-зоонимом (на материале китайского и английского язмков)*. Белгородский государственный национальный исследовательский университет.

Чжао, Ч. (2012). *Сравнительно-историческое и типологическое языковедение. Функционально-параметрическое описание фразеологизмов русского и китайского языков*. Москва, Россия.

Шевченко О. М. (2013). *Сучасне ділове китайське мовлення: фразеологічний аспект: автореф. дис ... / Ін-т сходознавства ім. А. Ю. Кримського*.

Список довідникової літератури

- Білодід І. К.. (1980). *Словник української мови*: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; (10th ed., p. 638). К.
- Ошанин И.М. (1983). (ред.). *Большой китайско-русский словарь*. В 4-х томах. (p. 1062). М.: Наука
- Подольская, Н. В., Ужченко Д.В. (1978). *Словарь русской ономастической терминологии* (p. 165). М.: Наука.
- Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. (1998). *УЗЗ Фразеологічний словник української мови* (p. 224). К.: Освіта.

Список джерел ілюстративного характеру

<https://baike.baidu.com/item/熟语/96626?fr=aladdin>

<https://chengyu.qianp.com>

<https://www.51wendang.com/doc/191cb3aa3b2722cc7f9815b3/3>

<https://www.51wendang.com/doc/75753147d30a3c229cf61d71/2>

Гу Хуа, 1986. В Долине Лотосов. М.: Радуга, p.384.

<https://www.twirpx.com/file/2227153/>

Юй Хуа, 2014. Жить. М.: Шапиро, p.189.

<https://www.twirpx.com/file/2441885/>

ДОДАТКИ

Фразеологізми та паремії із зооморфною метафорою

1. 橫眉冷对千夫指，俯首甘为孺子牛 héng méi lěng duì qiānfūzhǐ, fǔshǒu gān wéi rúzǐniú - Нахмуривши брови, з холодною зневагою дивлюся на перст вельможі, але схиливши голову, готовий, як бик, служити дитині (пер. бути гордим перед ворогом і смиренным перед народом)
2. 健壮如牛，活泼如猴 jiàn zhuàng rú niú , huó pō rú hóu - Здоровий як бик, жвавий як мавпа
3. 多如牛毛 duō rú niú máo - багато, як шерстинок в корови
4. 牛脾气 niú pí qì впертий як бик
5. 牛劲 niú jìn бича сила
6. 牛性 niú xìng «бичий» характер
7. 犟牛劲 jiàng niú jìn впертий як бик
8. 牛脖子 niú bó zǐ бича шия (про вперту людину)
9. 钻牛角尖儿 zuàn niú jiǎo jiǎn ér філософствувати на пустому місці (букв. Свердлити бичий ріг)
10. 对牛弹琴 duì niú dàn qín грати на цитрі перед коровами (пер.: метати бісер перед свинями; як об стінку горох)
11. 牛鬼蛇神 niú guǐ shé shén бичачий демон і зміїний дух (пер. в знач.: огидний, огидний, чудовисько)
12. 牛不知角弯，马不知脸长 niú bú zhī jiǎo wān , mǎ bú zhī liǎn zhǎng корова не бачить, що рога криві, а кобила не бачить, що морда довга (пер. не помічати власних недоліків)
13. 吴牛喘月 wú niú chuǎn yuè уський буйвол [боючись спеки] пихкає побачивши місяця (приймаючи її за сонце), пер. а) лякана ворона куща боїться; б) перетрусити, впасти в паніку в) нестерпна спека

14. 宁为鸡口，毋为牛后 níng wéi jī kǒu , wú wéi niú hòu краще бути дзьобом курки, ніж задом бика (обр. у знач.: краще бути першим у селі, ніж останнім у місті)
15. 吹牛皮 chuī niú pí - надувати бичу шкіру (пер. вихвалитися)
16. 牛皮不是吹的，火车不是推的 niú pí bú shì chuī de , huǒ chē bú shì tuī de – як шкіру бика неможливо надути, так і потяг неможливо штовхнути
17. 牛皮糖 niú pí táng приставучий, як цукор до шкіри бика
18. 推粉不赚钱，看看猪和田 tuī fěn bú zuàn qián , kàn kàn zhū hé tián – мелючи зерно грошей не заробиш, дивись за свинями та полем
19. 喂母猪，栽桐树，三年过来成财主 wèi mǔ zhū , zāi tóng shù , sān nián guò lái chéng cái zhǔ – Корми свиноматку, саджай тунгове дерево і через три роки станеш багатцем
20. 正月寒死猪，二月寒死牛，三月寒著播田夫 zhèng yuè hán sǐ zhū , èr yuè hán sǐ niú , sān yuè hán zhe bō tián fū – Якщо в перший місяць померла свиня, на другий – корова, то на третій помре землероб
21. 富不离书，穷不离猪 fù bú lí shū , qióng bú lí zhū – багатство йде разом із книгами, бідність йде разом із свинями
22. 热闹处献母猪 rè nào chù xiàn mǔ zhū – підсунути свиню на людях
23. 猪鼻子里插葱 zhū bí zǐ lǐ chā cōng - вставити лук в рило свині, пер. ворона в павиному пір'ї
24. 驼背子牵母猪 tuó bèi zǐ qiān mǔ zhū – верблюд тягне свиню на спині, пер. помститися
25. 猪脑子 zhū nǎo zǐ – мозок свині, пер. дурень
26. 猪头三 zhū tóu sān – голова свині, дурень
27. 羊质虎皮，见豺则恐 suǒ wèi yáng zhì hǔ pí , jiàn chái zé kǒng - бараняче ество в шкірі тигра, баче шакала - лякається (пер. у знач.:

форма не відповідає змісту)

28. 羊落虎口 yáng luò hǔ kǒu - вівця потрапила тигру в пащу (пер. у знач.: найнебезпечніше становище)
29. 如狼牧羊 rú láng mù yáng - ніби вовк пасе овець (пер. про жорстоких правителів)
30. 替罪羊 tì zuì yáng козел відпущення
31. 想吃羊肉又怕惹一身膻 xiǎng chī yáng ròu yòu pà rě yī shēn shān - хоче з'їсти бараняче м'ясо, але боїться що буде пахнути бараном
32. 羊群里跑出骆驼来 yáng qún lǐ pǎo chū luò tuó lái - Як верблюд у стаді баранів
33. 羊狠狼贪 yáng hěn láng tān - впертий як баран і жадібний як вовк
34. 羝羊触藩羸其角 dī yáng chù fān léi qí jiǎo - баран бодає огорожу - застряють у ній роги, пер. зн. опинитися в глухому куті.
35. 老马识途 lǎo mǎ shí tú старий кінь дорогу знає (обр. у знач.: старий кінь борозни не зіпсує)
36. 老骥伏枥，志在千里 lǎo jì fú lì , zhì zài qiān lǐ старий кінь притулився до стійла, але думки його простягаються на тисячу. обр. хоч старий, але сповнений високих прагнень
37. 心猿意马 xīn yuán yì mǎ душа [мічиться] як мавпа, думки [скачуть] як коні; обр. метатися; бути повним сумнівів
38. 马瘦毛长 mǎ shòu máo zhǎng - у худого коня шерсть довга; обр. у бідної людини прагнення обмежені
39. 千里马 qiān lǐ mǎ - чудовий кінь; перен. видатна людина
40. 好马不停蹄，好牛不停犁 hǎo mǎ bú tíng tí , hǎo niú bú tíng lí - добрий кінь не зупиняє біг, хороший віл не зупиняє плуг; обр. справжня людина працює з ентузіазмом на своєму терені
41. 路遥知马力，日久见人心 lù yáo zhī mǎ lì , rì jiǔ jiàn rén xīn - кінь випробовується дорогою, а людина - часом; обр. Людину пізнаєш,

коли з нею пуд солі з'їш

42. 黔驴计穷 qián lú jì qióng – провальний трюк осла з Гуйчжоу (обр. зовнішній ефект, трюк; показний, поверхневий; за притчею Лю Цзун-юаня про тигра, який ніколи не бачив осла і злякався його реву; коли тигр підійшов до нього, осел вдарив його; «Оце і все?!»- закричав тигр і загриз осла)
43. 骑驴看唱本 qí lú kàn chàng běn - їдучи на віслиюку, читати сценарій (перша частина сехоуюй, друга половина якого часто опускається); там видно буде, поживемо-побачимо, це ми ще побачимо
44. 杀驴取肝 shā lú qǔ gān – забрати печінку, вбивши білого ослика (обр. Пожертвувати дорогим задля доброї справи. За легендою Чжао Цзень-цзи вбив дорогого йому білого осла для того, щоб врятувати життя Сю Цзю).
45. 狗不嫌家贫，儿不嫌母丑 gǒu bú xián jiā pín , ér bú xián mǔ chǒu собака не може не любити свого господаря за те, що він живе в бідності, син не може не любити свою матір за те, що вона некрасива (пер. знач.: не можна нехтувати тим, хто тобі посправжньому близький)
46. 狗仗人势 gǒu zhàng rén shì - собака користується заступництвом людини; (обр. отримати захист сильного покровителя)
47. 狗眼看人低 gǒu yǎn kàn rén dī - дивитися на людей очима собаки (обр. визначати своє ставлення до людей залежно від їхнього соціального становища)
48. 狗腿子 gǒu tuǐ zǐ - собача нога, лайл. прибічник
49. 走狗 zǒu gǒu - гонча собака; прихвостень, лакей
50. 狗急跳墙 gǒu jí tiào qiáng - в крайньому випадку собака кидається на стіну; піти на відчайдушний крок
51. 狼心狗肺 láng xīn gǒu fèi - вовче серце та собачі легені (обр. у знач.:

жорстокий, лютий, нелюдський)

52. 虎狼之师 hǔ láng zhī shī – воїни як тигри та вовки (з роману «Трицарство»)
53. 梟视狼顾 xiāo shì láng gù – дивитись як філін, бути обережним як вовк
54. 虎狼之势 hǔ láng zhī shì – могутність як в тигра та вовка
55. 如狼如虎 rú láng rú hǔ – як вовк та тигр (обр. в значенні сміливий та лютий)
56. 狼行千里改不了吃人 láng háng qiān lǐ gǎi bú le chī rén – Навіть пройшовши тисячу лі, вовк з'їсть людину (обр. Погану людину не змінити)
57. 狼到天边不改性后怕虎 láng dào tiān biān bú gǎi xìng hòu pà hǔ – Навіть прийшовши на край світу вовк все одно боїться тигра (обр. лякливо людину не змінити)
58. 狼子兽心 láng zǐ shòu xīn - у вовчєня вовче серце (обр. в знач.: злісний, невинуватий)
59. 狼心狗肺 láng xīn gǒu fèi - вовче серце та собачі легені (обр. у знач.: жорстокий, лютий, нелюдський)
60. 狐群狗党 hú qún gǒu dǎng шайка
61. 狐狸骑老虎 hú lí qí lǎo hǔ - користуватися чужим авторитетом; досл. лисиця користується могутністю тигра
62. 狐朋狗友 hú péng gǒu yǒu лисиця – друг, собака – товариш, пер. погана компанія
63. 狐狸戴草帽 hú lí dài cǎo mào - лисиця надягла солом'яний капелюх, пер. зн. Вовк в овчій шкурі.
64. 狐媚子 hú mèi zǐ спокусниця
65. 狐狸精 hú lí jīng лиса-перевертень

66. 狐仙 hú xiān лиса-перевертень
67. 狐魅 hú mèi лиса-перевертень
68. 魁梧健壮 kuí wú jiàn zhuàng - Здоровий як Велика Ведмедиця
69. 虎背熊腰 hǔ bèi xióng yāo - спина тигра і поперек ведмедя (здоровий, дужий)
70. Але окрім, позитивної конотації також зустрічається часто переносне значення «дурний» та «неуважний»:
71. 兵熊熊一个，将熊熊一窝 bīng xióng xióng yī gè , jiāng xióng xióng yī wō – Дурість солдата – проблема солдата, дурість генерала – проблема для всієї армії (досл. Якщо солдат ведмідь, то ведмедів лише один, а якщо генерал ведмідь – то ціла армія).
72. 宁养一条龙，不养十头熊 níng yǎng yī tiáo lóng , bú yǎng shí tóu xióng - Краще виростити одного дракона, ніж виростити 10 ведмедів
73. 熊瞎子掰包米 xióng xiā zǐ bāi bāo mǐ – Сизіфова праця (досл. Як ведмідь кукурудзу ділив. Згідно з повною версією, ведмідь, збираючи кукурудзу, кожний качан ділив навпіл і складав за пазуху, але поки йшов за новим качаном губив попередні)
74. 狡兔三窟 jiǎo tù sān kū – у хитрого зайця три норки, що означає у хитрої людини різні способи для того, щоб уникнути покарання.
75. 动如脱兔 dòng rú tuō tù – рухається як полохливий заєць
76. Підводячи підсумок, в українських фразеологізмах зайці метафоризують швидкість та лякливність : «Злодій – що заєць: і тіні своєї боїться», «Золотом зайця не здоженеш». А в китайських фразеологізмах заєць уособлює хитрість та спритність.
77. 猴儿精隐 hóu ér jīng yǐn - мавп'яча хитрість
78. 猴头猴脑 hóu tóu hóu nǎo - мавп'яча голова
79. 玩猴儿 wán hóu ér - грається як мавпа, обр. знущатися

- 80.尖嘴猴腮 jiān zuǐ hóu sāi – з довгим носом та мав'ячими щоками,
обр. огидна зовнішність
- 81.当猴耍 dāng hóu shuǎ знуцається як мавпа, обр. надурити
- 82.鸦报凶 yā bào xiōng - ворон каркає на нещастя
- 83.乌鸦嘴 wū yā zuǐ – накаркати
- 84.彩凤随鸦 cǎi fèng suí yā – прекрасний фенікс слідує за вороном
(обр. про гарну жінку, чоловік якої їй не пара)
- 85.画蚓涂鸦 huà yǐn tú yā – писати каракулі як ворона лапою
- 86.天下乌鸦一样黑 tiān xià wū yā yī yàng hēi – усі ворони в світі
однаково чорні
- 87.乌有反哺之孝 wū yǒu fǎn bǔ zhī xiào – ворона піклується про своїх
батьків
- 88.乌鸟私情 wū niǎo sī qíng – «почуття ворона», обр. утримання
батьків дітьми, шанування батьків
- 89.乌哺 wū bǔ годувати (стару матір) як ворон (обр. у знач.:
утримувати батьків на старості)
- 90.鹤立鸡群 hè lì jī qún – стояти, як журавель посеред курей, що
означає бути на голову вище від всіх.
- 91.仙禽 xiān qín – журавель, на якому літали небожителі;
- 92.仙鹤 xiān hè – журавель, якого вирощували небожителі.
- 93.杳如黄鹤 yǎo rú huáng hè зникнути (розтанути) як жовтий журавель
вдалині (обр. у знач.: безвісти пропасти, як у воду канути)
- 94.闲云野鹤 xián yún yě hè вільна хмара та дикий (самотній) журавель
(обр. у знач.: не пов'язаний жодними обставинами, вільний; повна
свобода)
- 95.风声鹤唳 fēng shēng hè lì вітру шум і крики журавлів (приймати за
крики ворога, що переслідує; обр. в знач.: боятися всього і вся;
паніка, впасти в паніку; підозрілість, параноя)

96. 鸡皮鹤发 jī pí hè fā куряча шкіра та журавлине (біле) волосся (обр. у знач.: старий, стародавній; у глибокій старості)
97. 焚琴煮鹤 fén qín zhǔ hè спалити цитру, варити на ній журавля; обр. оскверняти пейзаж, знищувати предмети культури, витвори мистецтва; вандалізм
98. 燕巢幕上 yàn cháo mù shàng ластівчине гніздо на верхівці намету (обр. у знач.: вкрай небезпечне, ненадійне становище)
99. 燕雀处堂 yàn què chù táng ластівки та горобці оселилися в будинку (обр. у знач.: жити в безтурботності, не знаючи про смертельну небезпеку; втратити пильність)
100. 釜鱼幕燕 fǔ yú mù yàn як риба у котлі та ластівчине гніздо на вістрі шатра (пер. у значенні – бути в небезпечній ситуації)
101. 燕语莺声 yàn yǔ yīng shēng – звуки ластівки, спів іволги, пер. голос дівчини
102. 燕侣莺俦 yàn lǚ yīng chóu пара ластівок і подружжя іволг (обр. в знач.: подружжя, що любить; пара люблячих)
103. 莺歌燕舞 yīng gē yàn wǔ іволги співають, ластівки танцюють; обр. чудова весна; весняний краєвид; також про хороший стан справ
104. 柳莺花燕 liǔ yīng huā yàn спів іволги на вербі та щебетання ластівок серед квітів (пер. у знач. Прекрасна весна)
105. 鹰拿燕雀 yīng ná yàn què – сокол спіймав ластівку та горобця, пер. легко спіймати
106. 龙威燕颌 lóng wēi yàn hàn величність дракона та воло (область під підборіддям) ластівки (пер. у знач. могутній воїн)
107. 燕颌虎颈 yàn hàn hǔ jǐng воло ластівки та шия тигра (пер. у знач. могутній воїн)
108. В китайських пареміях та фразеологізмах компонент-зоонім

«ластівка» також іноді підкреслює те, що ластівки люблять мандрувати, метафоризуючи розставання або повернення додому:

109. 伯劳飞燕 bó láo fēi yàn розійшлися як сорокопуд та ластівка (пер. у значенні розставання близьких людей)
110. 旧燕归巢 jiù yàn guī cháo стара ластівка повернулася до гнізда (пер. у значенні – мандрівник повернувся у рідні краї)
111. 燕岱之石 yàn dài zhī shí камінь серед яєць ластівки (пер. у значенні поганий товар)
112. 刀头燕尾 dāo tóu yàn wěi вістря ножа та хвіст ластівки (пер. про якість пензлика).
113. 景星凤凰 jǐng xīng fèng huáng – засвітила щаслива зірка-фенікс (пер. зн. Прийшов мир)
114. 凤凰来仪 fèng huáng lái yí - щаслива ознака (поява пари феніксів)
115. 凤凰于飞 fèng huáng yú fēi самцю і самці фенікса разом літати (обр. в знач.: щасливе подружжя; також привітання нареченим)
116. 鸡窝里飞出金凤凰 jī wō lǐ fēi chū jīn fèng huáng - "З бруду в князі", з курника вилетів птах фенікс
117. 凤凰飞上梧桐树 fèng huáng fēi shàng wú tóng shù – Фенікс прилетів на макове дерево, обр. зн. відбулась дуже маловірогідна щаслива подія
118. 凤凰在笄 fèng huáng zài jí – фенікс у клітці (пер. зн. Талановита людина, що не має можливості розвиватися)
119. 天上麒麟 tiān shàng qí lín – небесний єдиноріг (обр. про красиву та талановиту дитину)
120. 吾家麒麟 wú jiā qí lín – єдиноріг моєї сім'ї (обр. успішний син. Вперше було сказано про сина правителя Чжоуського вана, що став величним правителем)

121. 瞪着麒麟说是马 dèng zhe qí lín shuō shì mǎ – прийняти щасливу прикмету за неправду (дивитись на єдинорога, а казати, що це кінь)